
**PERENNAHOIDON KEHITTÄMINEN HATTULAN
SEURAKUNNASSA**

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Lepaa, kevät 2013

Kaisa Mantere

LEPAA
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Tekijä	Kaisa Mantere	Vuosi 2013
Työn nimi	Perennahoidon kehittäminen Hattulan seurakunnassa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö käsittelee perentojen käyttöä hautahoitokukkina ja työn tilaajana on Hattulan seurakunta. Perentojen käytön haasteena hautausmaila on sopivan lajin löytäminen, joka olisi mahdollisimman näyttävä ja kukkisi mahdollisimman pitkään.

Opinnäytetyöprojektin alkaessa kesällä 2011 seurakunnalla oli tarjota ainoastaan kesäkukkia hoitohaudoilleen. Opinnäytetyön edistyessä perennahautahoito toteutettiin Hattulan seurakunnan hautausstoimen puolesta ja se on ollut tilattavissa jo kesällä 2012. Opinnäytetyötä varten tehdyistä suunnitelmista saatiin ideoita tarjottuihin perennalajeihin ja muuhun palvelun toteutukseen. Opinnäytetyön tarkoituksena on suositella sopivia lajeja nykyisten käytössä olevien lisäksi. Työssä käsitellään hautakukaksi soveltuvan lajin ominaisuuksia ja kustannusten vertailua kesäkukka- ja perennahoittojen välillä.

Opinnäytetyötä varten Hattulan seurakunnan hoidossa oleville ainaishoitohaudoilte tehtiin kokeiluistutukset. Istutettavaksi valittiin yhdeksän eri perennalajia, joiden menestymistä ja soveltuvuutta tarkkailtiin kahden kasvukauden ajan. Tutkimukseen lajivalintoja tehdessä tutustuttiin kirjallisuuslähteisiin ja kyseltiin muutaman alan ammattilaisen mielipiteitä.

Kokeiluistutusten perusteella löydettiin viisi haudalle sopivaa perennaa. Perennahautahoitoon suositeltavista lajeista kaksi menestyy varjossa, kaksi puolivarjossa sekä yksi jopa paahteisella kasvupaikalla. Kokeiluistutusten perusteella suositeltavaksi valittuja lajeja verrattiin muiden seurakuntien tarjoamiin perennahoitolajeihin.

Avainsanat Hautausmaa, perenna, seurakunta, kustannusvertailu.

Sivut 33 s. + liitteet 3 s.

Lepaa
Degree Programme in Landscape Design

Author	Kaisa Mantere	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Developing the Gravesite Maintenance Using Perennial Plants for the Parish of Hattula	

ABSTRACT

This thesis deals with the use of perennials as flowers planted on a gravesite. The thesis was commissioned by the parish of Hattula. The challenge for the use of perennials in cemeteries is finding suitable species which would be the most impressive and would have a long flowering period.

At the beginning of the thesis project the parish of Hattula offered a gravesite maintenance which included only summer flowers. The use of perennial plants in the gravesite maintenance was carried out and it has been available to order in the summer of 2012. Plans made for the thesis offered ideas for the gravesite maintenance using perennial plants. The thesis plans dealt with suitable species and other service implementation. The purpose of this study was to recommend thriving perennial species for the service. The thesis discusses the qualities of species suitable for planting on a gravesite and cost comparison between the gravesite maintenances including summer flowers and perennials.

For the thesis the experiment plantings were made to the graves in the care of the parish of Hattula. Nine different perennials were selected to be planted and their thriving and suitability for cemeteries were monitored for two growing seasons. When making choices for the perennial species the literature sources were familiarized. Also the opinions of the professionals were asked for the perennial species.

On the basis of the experiment plantings five perennials suitable to be planted on the gravesite were found. Two of the recommended species for the gravesite maintenance using perennial plants thrive in the shade, two in a partly sunny place and one flourishes in a sunny habitat. The recommended perennial species were compared to perennial species used by other congregations.

Keywords Cemetery, perennial plant, parish, cost comparison.

Pages 33 p. + appendices 3 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	PERENNAHAUTAHOITO	3
2.1	Hautojen hoitoa ohjaavat säännöt ja lait	3
2.2	Seurakunnan tarjoamat hautahoidot	4
2.3	Perennojen hoito.....	6
3	PERENNOJEN VALINTAPROSESSI.....	8
3.1	Valintakriteerit	8
3.2	Prosessin kulku.....	9
3.3	Kokeiluistutukset.....	9
3.4	Muulla käytetyt ja suositellut lajit	10
3.5	Perenna- ja kesäkukkahoitojen kustannusten vertailu.....	12
4	HAVAINNOT PERENNAISTUTUKSISTA.....	15
4.1	Kielo <i>Convallaria majalis</i>	15
4.2	Varjoyrtti <i>Pachysandra terminalis</i>	16
4.3	Jalokuunilija <i>Hosta</i> ”Snowflakes”	18
4.4	Tulikellukka <i>Geum coccineum</i> ”Borisii”	19
4.5	Kesäpikkusydän <i>Dicentra formosa</i>	21
4.6	Pikkutöyhtöangervo <i>Aruncus aethusifolius</i>	22
4.7	Verikurjenpolvi <i>Geranium sanguineum</i> ”Hempukka” TTA-554.....	23
4.8	Turkestaninmaksaruoho <i>Sedum ewersii</i>	25
4.9	Pikkutähkätädyke <i>Veronica spicata nana</i> ”Blauteppich”	27
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
	LÄHTEET	34

Liite 1	Kirkkoneuvoston pöytäkirja
Liite 2	Perennahoitoa tarjoavat seurakunnat
Liite 3	Hoitohinnasto 2013

1 JOHDANTO

Marja Terttu Knapas (2005) toteaa artikkelissaan, että Suomessa yksittäisten hautojen näkökulmasta hautausmaiden kasvisto on supistunut. Haudan hoito jätetään usein seurakunnalle poismuuton, huonojen kulkuyhteyksien tai muiden syiden takia. Tämä seikka on johtanut istutusten yhdenmukaisuutumiseen. Knapaksen mukaan aiemmin haudoille on istutettu yleisiä luonnonkasveja tai perennoja, kuten kieloa, sinivuokkoa, kuunliljaa, kotkansiipisaniaisia, akileijoja tai särkynyttä sydäntä, jotka ovat nykyään häviämässä kokonaan hautausmailta.

Perennojen käyttö hautausmailla tukee hautausmaiden luonnon monimuotoisuutta ja kestävän kehityksen periaatetta. Perennahoidon järjestäminen on yksi Kirkon ympäristödiplomin minimivaatimuksista. Kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa neuvotaan seurakuntia suosimaan kotimaisia, Suomen ilmasto-olosuhteisiin sopeutuneita monivuotisia kasvilajeja ja -lajikkeita. Lisäksi seurakunnan omissa istutuksissa suositellaan käyttämään perennoja kesäkukkien sijaan. Tällaisella toiminnalla näytetään esimerkkiä hautoja hoitaville omaisille. Kesäkukkataimien kasvatus kasvihuoneissa kuluttaa paljon energiaa, vettä, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita. Taimien ruukut ovat myös merkittävä jätteen lähde, vaikka osa ruukuista voidaan palauttaa kasvattajille uudelleenkäytettäväksi. Ympäristödiplomin vaatimusten mukaan seurakunnan tulisi kertoa omaisille perennahoidon ympäristöhyödyistä, sekä tarjota hoitohaudoille perinteisen kesäkukkahoidon vaihtoehtoina perennahoitoa ja täysin kukkapesätöntä nurmihoitoa. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2012.) Myös MTT:n selvityksien mukaan (Juhanoja & Lukkala, 2008), perennat julkisille alueille olisivat ratkaisu ekologisen ja kestävän kehityksen kannalta, myös hautausmaille.

Ekologisuuden lisäksi perennojen hyötynä on alhaisemmat kustannukset. Kustannussäästöjä saadaan esimerkiksi vähäisemmän kastelun ja hoidon osalta. Lisäksi kustannuksia alentaa se, ettei perennojen taimia tarvitse istuttaa uudelleen joka vuosi kesäkukkien tapaan. Perennojen käytön haasteena hautausmailla on sopivan lajin löytäminen, joka olisi mahdollisimman näytävä ja kukkisi mahdollisimman pitkään.

Omien havaintojeni mukaan useimmat seurakunnat tarjoavat hautahoitokukikseen erilaisia kesäkukkiä. Ekologisuuden kannalta on tärkeää, että hoitoa omaistensa haudalle tilaavalla asiakkaalla olisi mahdollisuus tilata myös perennoja hoitohautakukiksi. Opinnäytetyön tilaajana toimivassa Hattulan seurakunnassa perennoja on toivottu haudoille tilattavaksi jo useamman vuoden ajan. Opinnäytetyön tarkoituksena oli alun perin kehittää seurakunnalle hautahoitomuoto, joka tarjoaa hautakukiksi perennoja. Työn edistyessä perennahoito otettiin käyttöön kesäksi 2012 ja opinnäytetyön tavoitteeksi tarkentui hautakukiksi perinteisen kesäkukan tilalle soveltuvien perennalajien selvittäminen ja niiden suosittelu jo olemassa olevaan perennahoitoon. Vaikka Hattulan seurakunta ei ole hakemassa kirkon ympäristödiplomia, perennahoidon kaltainen ekologinen vaihtoehto on hyvä olla olemassa.

Opinnäytetyötä varten Hattulan seurakunnan hoidossa oleville ainaishoitohaudoille tehtiin kokeiluistutukset. Istutettavaksi valittiin yhdeksän eri perennalajia, joiden menestymistä ja soveltuvuutta tarkkailtiin kahden kasvukauden ajan. Tutkimukseen lajivalintoja tehdessä tutustuttiin kirjallisuuslähteisiin ja kyseltiin mielipiteitä haudalle soveltuvista perennalajeista Hattulan seurakuntapuutarhuri Kustaa Niiniltä, sekä Terolan taimitarhan Sinikka Wegeliukselta. Lisäksi kokeiluistutusten perusteella suositeltavaksi valittuja lajeja verrattiin muiden seurakuntien tarjoamiin perennahoitolajeihin.

Hattulan seurakunnan tarkka perustamisajankohta ei ole tiedossa mutta sen epäillään perustetun viimeistään vuoden 1250 tienoilla (Ojanen 1999). Seurakunnalla on kolme kirkkoa, joiden kaikkien yhteydessä on hautausmaa. Hattulan kirkon hautausmaalla on alueet arkku- ja urnahautaukseen, muistolehto, sekä sirottelualue. Kirkon vieressä sijaitsee erään suvun oma kolumbaario. Kirkkorakennuksen itäpuolella on maamme sodissa kaatuneille vainajille erillinen sankarihautausmaa. Pyhän Ristin kirkon hautausmaalla löytyvät alueet arkku- ja urnahautaukseen, sekä muistolehto. Tyrvännön kirkon hautausmaalla on edellisten hautausmaiden tapaan alueet arkku- ja urnahautaukselle. Lisäksi Tyrvännöstä löytyy sankarihautausmaa.

Työvoimaa hautausmailla on talvisin kaksi vakituista työntekijää. Toinen heistä on seurakuntapuutarhuri Kustaa Niini. Kolmannella talvisin hautausmailla työskentelevällä työntekijällä on vastuualueellaan varsinaisesti seurakunnan kiinteistöt, joten hän ei ole kokonaan laskettavissa hautausmaan työntekijäksi. Kesäisin hautausmaalle palkataan kausityöntekijöitä hoitamaan hoitohaudat ja lukuisiin muihin töihin. Kausityöntekijöiden määrä vaihtelee hieman vuodesta riippuen, viime aikoina se on ollut 6-9 henkilöä. (Niini, haastattelu 14.3.2013.)

2 PERENNAHAUTAHOITO

Tässä luvussa käsitellään hautojen hoitoa ohjaavia sääntöjä ja lakeja, Hattulan seurakunnan tarjoamia hautahoitoja, sekä perennojen hoitoa. Seurakunnan hautahoitoja käsittelevässä kappaleessa ilmenevät tiedot perustuvat omiin havaintoihini ja työssä saatuihin ohjeistuksiin, ellei lähdeviitteessä toisin mainita. Havaintoja olen tehnyt kesinä 2010-2011 Hattulan seurakunnan hautausmailla kesätöissä ollessani.

2.1 Hautojen hoitoa ohjaavat säännöt ja lait

Hautaustoimilain (457/2003) 3 § velvoittaa, että evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita.

Kirkkolain (1054/1993) 17. luvun 5 § edellytetään, että haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina ja haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Lisäksi seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta määrääjäksi vastuun haudan hoidosta.

Haudan hoidolla tarkoitetaan ensisijaisesti sitä, että hauta-alue pidetään siistinä. Lailla ei velvoiteta omaista istuttamaan haudalle kukkia mutta yleinen tapa on, että hauta koristellaan kukkaistutuksin. Mikäli haudalla on muistomerkki ja mahdollinen reunakivi, edellytetään, että ne asennetaan kunnolla paikoilleen ja hoidetaan asianmukaisesti. Omaisen tulee huolehtia roudan kallistamien muistomerkkien ja reunakivien oikaisemisesta. Haudan pinnan siisteydestä tulee huolehtia. Mikäli pinnan materiaalina on hiekka, omaisen tulee siistiä pinta roskista ja huolehtia, ettei haudalla kasva rikkaruohoja, jotka voisivat levitä ympäristöön. Mikäli haudan pintaa kattamaan on tehty seurakunnan puolesta nurmikko, sen hoitovollisuus kuuluu hautaoikeuden haltijalle. (Aaltonen, Palo, Rimpiläinen, Rintala, Ruotsalo & Särkiö 2005, 135 – 136.)

Kirkkolaki, kirkkojärjestys ja seurakunnan hautaustoimen ohjesääntö sisältävät määräykset siitä, mitä seuraa haudan hoidon laiminlyönnistä. Mikäli haudan hoitoa on olennaisesti laiminlyöty, kirkkoneuvostolla tai yhteisellä kirkkoneuvostolla on oikeus velvoittaa hautaoikeuden haltijaa kunnostamaan haudan vuoden määräajassa siitä, kun päätös on hänelle tiedotettu. Jollei hautaa kunnosteta määräajassa, kirkkoneuvosto voi julistaa hautaoikeuden menetetyksi. (Aaltonen ym. 2005, 136.)

Seurakunta voi periä maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset. (HautaustoimiL 6.1. §.)

2.2 Seurakunnan tarjoamat hautahoidot

Haudan haltija vastaa haudan hoidosta. Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta määrääjäksi vastuun haudan hoidosta. (KirkkoL 17:5 §.)

Hattulan seurakunnalla on vuosittain hoidossaan keskimäärin hieman alle 400 hoitohautaa. Suurin osa näistä on omaisten ostamia hautahoitoja, loput seurakunnan hoidossa olevia hautoja. Hattulassa haudalle voi tilata täysihoidon, puolihoidon, kasteluhoidon, sekä perennahoidon. (Niini, haastattelu 14.3.2013.) Opinnäytetyöprosessin alkaessa tilattavana oli ainoastaan kesäkukkiin liittyviä hoitomuotoja mutta työn edistyessä seurakunnan toimesta otettiin käyttöön perennoja tarjoava hautahoitomuoto. Hautahoitosten hinnat kesälle 2013 näkyvät liitteessä 3.

Täysihoitoon sisältyy seurakunnan istuttamat kesäkukat ja hoito. Kukkien istutus aloitetaan kesäkuun alussa ja kukat poistetaan syyskuun puolessa välissä. Täysihoidon hoitotoimenpiteisiin kuuluu haudan siistiminen, kukkapenkin kunnostus, lannoitus, kukkien nyppiminen, kastelu ja mahdollinen kasvinsuojelu. Puolihoitoon sisältyy kaikki täysihoidon hoitotoimenpiteet, paitsi omainen tuo ja istuttaa kukat itse. Kasteluhoito sisältää omaisten istuttamien ja hoitamien kukkien kastelun. Perennahoito on viisi vuotta kestävä hautahoito, johon on tällä hetkellä tarjolla jalokuunliljaa, varjojrttiä ja maksaruohoa. Monivuotisten kukkien hoito sisältää keväällä kukkapesän siistimisen, mullan lisäyksen tarvittaessa, vuosittaisen lannoituksen, kastelun, rikkakasvien kitkemisen sekä reunakivihaudoilla hiekkapinnan hoidon ja siistimisen. (Niini, haastattelu 14.3.2013.)

Kesäkukkina on tarjottu jo useampana vuonna kyynelverenpisaraa (*Fuchsia triphylla*), lohenpunaista uudenguineanliisaa (*Impatiens hawkeri*) sekä valkoista ja punaista kesäbegoniaa (*Begonia semperflorens*-ryhmä) (Niini, haastattelu 14.3.2013). Lähes poikkeuksetta kyynelverenpisarat ja uudenguineanliisat istutetaan haudoille, johon omainen on tilannut hautahoidon. Begoniat istutetaan seurakunnan hoidossa oleville haudoille. Suurin osa begonioista päättyy sankarihautausmaille istutettavaksi. Omaisen toiveesta haudalle voidaan istuttaa uudenguineanliisan ja kyynelverenpisaran sijasta kesäbegoniaa. Kukat istutetaan haudoille huomioiden haudalle tilattu taimien määrä, sekä hautakiven koko. Pääsääntöisesti matalan hautakiven eteen pyritään istuttamaan matalia kukkia, etteivät hautakiven tekstit peittyisi kukkien taakse. Aina tämä ei kuitenkaan ole mahdollista. Lajina kyynelverenpisara on melko korkea, ja tätä joudutaan istuttamaan myös hieman matalammille hautakiville. Kasvin taimi kuitenkin pyritään asettelemaan niin, että se peittäisi hautakiven tekstejä mahdollisimman vähän.

Etenkin Hattulan kirkon hautausmaan eräiden osastojen paahteiset olosuhteet aiheuttavat ongelmia käytössä oleville kesäkukille. Uudenguineanliisa vaatii tasaista kastelua (Pirilän kukkatalo 2010), ja helteisinä kesinä se kuivahtaa helposti. Hautausmaiden entisenä kesätyöntekijänä kesinä 2010-2011 muistan, kuinka pahimpina hellekausina kukkien elossa pitäminen oli työlästä. Aurinkoisella paikalla sijaitsevalle haudalle piti tuoda monta kastelukannullista vettä. Lisäksi vesi piti laskea kukkapesään hitaasti, jotta se imeytyisi kunnolla, eikä valuisi tai haihtuisi pois. Puiden juuristo vei

oman osansa vedestä, joten vettä sai hakea runsaasti. Kaikesta kastelusta ja varovaisuudesta huolimatta seuraavana päivänä samalla haudalla saattoi odottaa kuivuudesta kasaan käpertynyt kasvi. Pahimmillaan tilanne oli helteisen viikonlopun jälkeen, koska viikonloppuisin hautoja ei hoideta. Paahteisimmilla paikoilla uudengueanliisan lehdet paloivat ja muuttivat värinsä tumman vihreästä rusehtaviksi.

Kyynelverenpisara on perinteinen hautausmaiden kasvi, joka pysyy näyttävänä sateisenakin kesinä ja pitää tasaisesta kosteudesta (Kukkainfo n.d.). Sama kuivuudesta johtuva ongelma toistuu kyynelverenpisarallakin. Toisaalta on vaikea löytää muutamaa kesäkukkalajia, jotka olisivat hautausmaaympäristöön soveltuvia ja menestyisivät sekä syvässä varjossa että paahteisella kasvupaikalla. Jos jokaiseen kasvupaikkaan istutettaisiin juuri niihin olosuhteisiin soveltuva kasvi, vaatisi se useamman lajin käyttöä. Tässä tilanteessa kustannusten määrä tulisi todennäköisesti nousemaan pienempien kukkaerien tilauksissa, sekä työn määrän kasvaessa.

Hattulan seurakunnassa hautahoidoissa haasteeksi nousee edellä mainittu kastelu. Kastelutarve on ajoittain erittäin suuri ja kastelutekniikka on työläs. Kaikilla Hattulan hautausmailla kastelu suoritetaan kantamalla vesi vesipisteeltä kastelukannulla haudalle. Vesipisteitä on kohtuullisen tiheään mutta urakka on silti suuri. Kastelu tulisi viherammattilaisen perennakäsikirjan (2006, 67) ohjeiden mukaan tehdä hitaasti pienellä veden virtauksella, jotta vesi imeytyisi syvälle maahan. Kun vesi on imeytynyt maahan, kasvit voivat ottaa sen vähitellen käyttöönsä. Liian nopeasti ja pinnallisesti suoritettu kastelu ei ulotu juuristoon ja haihtuu pian kasvualustan pinnasta. Kastelukannulla kastelemalla vesi tulee sopivalla paineella ja siten multa ei roisku ympäriinsä.

Nykyisen, käytössä olevan kastelutekniikan huono puoli on sen työläys. Työn määrää ja siten kustannuksia voisi vähentää pohtimalla, voisiko nykyistä kastelutekniikkaa kehittää. Kastelukannulla kastelun vaihtoehtona on esimerkiksi letkukastelu. Letkukastelulla saadaan helposti tarpeellinen määrä vettä hautakukalle. Letkukastelua käyttäessä olisi hyvä käyttää jonkinlaista suutinta, jotta multa ei roiskuisi ympäriinsä ja vesi saataisiin kasvin juuristoalueelle. Kasteluletkun käyttäminen toimisi hyvin esimerkiksi Tyrvännön ja Pyhän Ristin kirkon hautausmailla, koska siellä hautarivit ovat selkeämpiä, sekä maasto melko tasaista.

Hattulan kirkon hautausmaalla kasteluletkun käyttäminen olisi melko haasteellista, sillä vanhimmat, kirkkoa lähimpänä olevat hautaosastot ovat sokkeloisia, eikä niissä ole selkeitä hautarivejä. Kasteluletkun raahaaminen perässä olisi melko vaivalloista ja se vaatisi ainakin kaksi työntekijää, jotta letku ei jäisi hautakivien väliin jumiin ja sotkisi istutuksia. Ratkaisuna voisikin olla letkukastelun käyttäminen selkeiden hautarivien alueilla.

Hautausmaan hoidon kannalta haasteena on myös Hattulan kirkon hautausmaan rinnemaasto, sekä epätasainen hautojen asettelu. Vanhimmat hautaosastot ovat täyteen ahdettuja, eikä niissä ole selkeää hautarivistöä. Hautausmaan suuret korkeuserot vaikeuttavat jo ruohonleikkuuta mutta myös hautojen hoitoa. Hautojen tiivis asettelu vaikeuttaa kulkemista ja välinei-

den paikalle tuontia. Ilman selkeää hautarivistöä oikean haudan löytäminen on vaikeaa. Jos hoitohauta sijaitsee rinteessä, eikä kukkapesän pinta ole tasainen, haasteena on kasteluveden valuminen pois. Asian voi korjata vaihtamalla paikalle muovisen kukkapesän mutta kaikilla haudoilla tähän ei ole päädytty.

Suurin osa hautojen hoidosta on kesätyöläisten suorittamaa. Kahtena kesänä, jolloin olin Hattulan hautausmailla töissä, pieni osa kesätyöntekijöistä oli viheralaa opiskelevia tai siltä jo valmistuneita. Suuri osa oli luki- tai ammattikoulun päättäneitä nuoria. Lisäksi vuodesta riippuen kesätyöntekijöiden vaihtuvuus voi olla suurtakin. Siksi kunnollisella perehdytyksellä on suuri merkitys työn onnistumisessa.

2.3 Perennojen hoito

Perennahoitoa ei omina kesätyöaikoinani vuosina 2010-2011 ollut, joten perennojen osalta hoito-ohjeita ei painotettu. Opinnäytetyön perennaistutuksia hoidettiin muiden hoitohautojen ohessa, eli perennat kasteltiin, kukkapesää siistittiin, sekä haudan pinta siistittiin. Mikäli kuihtuneita kasvinosia piti poistaa tai perennoille tehtiin muita hoitotoimenpiteitä, oli se lähinnä omalla vastuullani.

Viheralueiden hoidon työselityksen (2005, 16) mukaan perennojen hoidon tavoitteena on pitää kasvit hyvässä kasvukunnossa ja lajille tyypillisinä sekä saavuttaa kasvien täysi peittävyys mahdollisimman pian istutuksen jälkeen. Ensimmäisenä kasvukautena perennaistutuksen hoito saattaa vaatia runsaasti työtä. Kun hoito tehdään alussa huolellisesti, hoitotyö vähenee jatkossa selkeästi. Keväisin perennaistutus tulee siistiä, lannoittaa ja kalkita. Muita perennojen hoidon säännöllisesti toistuvia töitä ovat rikkakasvien ja kasvintuhoojien torjunta, kastelu ja lisälannoitus. Lisäksi talven aikana kuolleet perennat poistetaan ja syntyneisiin aukkoihin jaetaan muualla ryhmässä kasvavaa lajiketta tai hankitaan kokonaan uusia taimia. (Viherammattilaisen perennäksikirja 2006, 65–66.) Seurakuntapuutarhuri Niinin mukaan Hattulan seurakunnan hautausmailla perennojen lannoitus tapahtuu muiden hautahoitokasvien lannoituksen yhteydessä heinäkuussa. Kevätlannoitusta ei tehdä, koska hautausmailla käytettävä multa on Paroisten jätevedenpuhdistamolla kompostoimalla valmistettua ravinnemultaa. (Niini, sähköpostiviesti 18.3.2013.) Liiallinen lannoitus vähentää kukintaa sekä heikentää talvenkestävyyttä (Forsblom 1998, 7).

Perennat eivät vaadi kovinkaan paljoa kasvinsuojelutoimenpiteitä. Usein perennojen kasvinsuojeluksi riittää huolellisuus istutuspaikan kunnostuksessa, kasvien valinnassa, sekä hoidossa. Tuuheassa kasvustossa muhiva kosteus on hyvä kasvualusta erilaisille homeille ja muille sienitaudeille. Yleisin kasvitauti eli härmä tarttuu alttiisiin lajeihin ehkäisevistä toimenpiteistä huolimatta, etenkin jos kasvien kastelusta ei huolehdi tarpeeksi. Sairaiden kasvinosien poisto kasvupaikalta ennen talvea ehkäisee kasvin sairastumista uudelleen tulevan kasvukauden aikana. Erilaisia perennoja vaivaavia tuholaisia ovat esimerkiksi etanat, myyrät ja liljakasveilla liljakukko. Versoja tuhoavat myös kirvat, luteet, vihannespunkit sekä perhosten ja pistiäisten toukat. (Forsblom 2004, 8.)

Perennojen jakaminen kannattaa silloin, kun kukinta on heikentynyt, kasvusto ränsistynyt tai kasvutila loppuu kesken. Eri perennalajien jakamisessa on suuriakin eroja. (Viherammattilaisen perennakäsikirja 2006, 67.) Perennat ohjeistetaan viherammattilaisen perennakäsikirjan (2006, 65) mukaan jättämään pääsääntöisesti talventörröttäjiksi ja siten perennojen alasleikkaus jää kevääseen. Koska perenna on haudalla, perennan mahdollinen alasleikkaus kannattaisi mielestäni hoitaa jo syksyllä, ettei hauta jää epäsiistin näköiseksi. Lisäksi on hyvä huolehtia jollain tapaa, etteivät omaiset istuta tyhjännäköiseen kukkapesään esimerkiksi kanervia ja näin tuhoa perennan juuria.

Perennojen ensimmäiset kastelukerrat ovat erityisen tärkeitä. Taimien istutuksen jälkeinen kastelu tiivistää ympäröivän maa-aineksen juuripaakkua vasten. Mikäli perennataimi on istutettu kuivaan aikaan, istutusta kastellaan parin viikon ajan, kunnes taimet ovat selvästi juurtuneet ja lähteneet kasvuun. Hyvin juurtunutta vanhaa istutusta tulee kastella vain tarpeen mukaan. Paahteen ja kivikon perennat ovat sopeutuneet selviämään pitkistäkin kausista ilman kastelua. Rehevämpiä perennalajeja on autettava aurinkoisten jaksojen yli lisäkastelulla. Kyseiset lajit kukkivat hieman pidempään, mikäli riittävä vedensaanti kukinta-aikana on turvattu. Taudinaroilla kasveilla kastelu tulee suorittaa siten, että maa kastuu mutta kasvusto jää kuivaksi. Erityisesti lämpimällä säällä lehden pinnalla pitkään säilyvä kosteus auttaa sienitauteja itämään. Oikea kastelutapa on erityisen tärkeä härmälle alttiilla lajeilla. Kastelun tarvetta saadaan vähennettyä lisäämällä maahan multaa. Maan pinnan kattamisella vähennetään haihduntaa ja parannetaan veden imeytymistä maaperään. Kasvien kasteluajalla on suuri merkitys vedenkulutuksen kannalta. Kuumimpaan keskipäivän aikaan suoritettussa kastelussa osa kasteluvedestä haihtuu, joten aamuisin ja iltaisin tehdyt kastelut ovat taloudellisimpia vaihtoehtoja. (Forsblom 2004, 8.) Hautausmailla kastelua voidaan järjestää aamuisin työajan puitteissa mutta hoitohautojen suuren määrän takia osa hoitohautoista joudutaan kastelemaan keskipäivän aikaan.

3 PERENNOJEN VALINTAPROSESSI

Tutkimuksen tarkoituksena on löytää sopivia perennalajeja, jotka täyttäisivät haudalle istutettavalle kasville asetetut vaatimukset. Lisäksi tavoitteena on luoda perennoille kasvualusta, jossa ne menestyisivät vähintään koko viiden vuoden hoitojakson ja selviäisivät haudankaivuun aiheuttamista rasitteista. Tarkoituksena on myös helpottaa haudankaivajan työtä siten, ettei perennan siirrosta koituisi lisätyötä, vaan perenna olisi mahdollisimman helppo siirtää syrjään. Luku sisältää myös kustannusten vertailua kesäkukka- ja perennahoitojen välillä.

3.1 Valintakriteerit

Hautojen perennahoitoon kasveja valittaessa tulee ottaa huomioon monenlaisia vaatimuksia. Haudalle istutettavan kasvin tulisi olla perinteinen ja hautausmaaympäristöön soveltuva. Lisäksi kasvi tulee sijoittaa oikeanlaisiin valo-olosuhteisiin, jotta kasvi menestyy. Luonnostaan varjossa viihtyvät kasvit saattavat pärjätä myös valoisammassa olosuhteissa mutta silloin maan täytyy olla syvämultaista ja vettä pidättävää. Sen sijaan paahteisen ja aurinkoisen paikan kivikkokasvit rehevöityvät varjossa liikaa ja kukkivat huonosti. (Nurmi 2005.)

Perennan tulee olla hautausmaaympäristöön soveltuva kokonsa, koristeellisuutensa ja herkkyytensä puolesta. Haudalle istutettava kasvi ei saa olla liian suuri, etteivät hautakivi ja sen tekstit peity. Perennat kukkivat vain osan kesää ja eräiden lajien kukinta on vaatimatonta tai lähes huomaamatonta. Näiden perennalajien koristearvo on lehdissä. Tarkoituksena on valita hautaohoitoperennoiksi mahdollisimman pitkään kukkivia lajeja tai vaihtoehtoisesti niitä lajeja, joiden koristearvo on näyttävissä lehdissä. Hautausmaa on kasvuympäristönä vaativa, koska autojen kaivuusta johtuva maanmuokkaus rasittaa kasvien juuria.

Sopivaa perennalajia valittaessa tulee ottaa huomioon myös hoitovaatimukset, leviävyys, peittävyys, taudin- ja talvenkestävyys sekä saatavuus. Perennalajia valittaessa olisi eduksi jos se ei vaatisi kovin mittavia hoitotoimenpiteitä. Haudalle valitun perennan olisi hyvä olla peittävä, jotta muovinen kukkapesä ei jäisi kovin näkyviin. Hautakukka ei saa levitä naapurihaudalle, joten olisi hyvä valikoida perennalajeja, jotka leviävät hillitysti, tai joiden leviäminen ympäristöön saadaan estettyä kukkapesään istutuksella. Perennahoidon hoitojakso on pituudeltaan viiden vuoden mittainen, joten perennalajin hyvä talvenkestävyys on itsestäänselvyys. Perennojen etuna kesäkukkiin nähden on juurikin niiden monivuotisuus, eli se, ettei niitä tarvitse vaihtaa joka vuosi. Mikäli perennan talvenkestävyys on heikko, hyöty menetetään. Kasvin talvenkestävyys paranee, kun kasvi istutetaan sopivaan kasvupaikkaan, taimet istutetaan sopivaan istutustiheyteen, maata muotoillaan, kasvualustaa parannetaan, sekä lannoitetaan oikein (Särkkä & Ukonaho 1998). Perennan tulee myös olla samoista syistä mahdollisimman hyvin erilaisia kasvitauteja kestävä. Lajivalintaan vaikutti eniten kolme kriteeriä: kasvin koko, koristearvo ja soveltuvuus hautausmaaympäristöön.

3.2 Prosessin kulku

Opinnäytetyön alussa seurakunnan hoidossa oleville haudoille istutettavaksi valittiin yhdeksän eri perennalajia. Perennalajien valikointi tapahtui alkukesästä 2011. Eri vaihtoehtoihin tutustuin lähinnä kirjallisuuden avulla. Mielenkiintoista kasvivalinnoista kysyin seurakuntapuutarhurilta ja Terolan taimitarhalta. Hautoja valikoidessa tärkeäksi kriteeriksi muodostuivat erilaiset valo-olosuhteet. Valitsin kolme aurinkoisen, jopa paahteisen paikan hautaa, kolme puolivarjoista ja kolme varjossa sijaitsevaa hautaa. Kasveja valikoitiin tämän lajittelun mukaan. Ennen istutusten toteuttamista joillekin haudoille jouduimme pyytämään omaisten luvan. Lisäksi opinnäytetyöstä sekä hautojen perennahoitojen valmistelusta tiedotettiin ja päätettiin kirkkoneuvoston kokouksessa (Liite 1).

Päätimme seurakuntapuutarhuri Kustaa Niinin kanssa, että perennataimet tullaan istuttamaan muovisiin kukkapesiin. Kukkapesässä perennojen juuret ja muut osat ovat suojassa, koska hautaa avattaessa kukkapesä voidaan siirtää syrjään. Päätimme myös, että yhteen kukkapesään istutetaan ainoastaan yhden lajin perennoja kolme tainta. Yhden lajin käyttöön hautaa kohden päädyttiin selkeyden vuoksi. Koska muovinen kukkapesä on istutusalueena pieni, useamman lajin käyttö yhtä kukkapesää kohden olisi mielestäni ollut sekavan näköinen. Kolmen taimen käytöllä yhtä kukkapesää kohden varmistettiin, että perennaistutukset olisivat mahdollisimman pian näyttäviä. Lisäksi tiheällä istutusvälillä haluttiin estää rikkaruohojen muodostumista istutukseen.

Istutusten tutkimus ei ollut kovinkaan tarkkaa, ainoastaan satunnaisesti tapahtuvaa silmämääräistä havainnointia menestymisestä valitussa paikassa ja kukkapesään istuttamisen toimivuudesta. Perennataimet istutettiin alkukesästä 2011, ja tarkkailua jatkettiin syksyyn 2012 asti. Tarkkailua suoritettiin yhteensä viitenä eri kertana.

Istutuksista saatujen kokemusten perusteella valittiin perennahautahoitoon suositeltavat lajit. Jotta valinta ei perustuisi ainoastaan omiin havainnoihini istutuksista ja kirjallisuuden tutkimiseen, tutustuin muiden seurakuntien perennahoitoihin.

3.3 Kokeiluistutukset

Opinnäytetyössä kokeiluistutuksiin valikoitiin yhteensä yhdeksän eri perennalajia, jotka istutettiin seurakunnan hoidossa oleville haudoille. Varjoon istutettiin kielo (*Convallaria majalis*), varjoryhti (*Pachysandra terminalis*) ja jalokuunilja (*Hosta "Snowflakes"*). Puolivarjoisiin olosuhteisiin päätyivät tulikellukka (*Geum coccineum "Borisii"*), kesäpikkusydän (*Dicentra formosa*) ja pikkutöytäangervo (*Aruncus aethusifolius*). Aurinkoiseen ja jopa paahteiselle paikalle valittiin verikurjenpolvi (*Geranium sanguineum "Hempukka" TTA-554*), turkestaninmaksaruoho (*Sedum ewersii*) sekä pikkutähkätädäyke (*Veronica spicata nana "Blautepich"*). Perennat istutettiin muovisiin kukkapesiin. Ennen istutusta kukkapesien pohjiin tehtiin reiät, jotta ylimääräinen vesi ei jäisi pesän pohjalle ja haittaisi kasvia. Kuvassa 1 havainnollistetaan, kuinka reiät naputeltiin taltan ja

vasaran avulla. Varjojyrttien ja jalokuunliljojen kukkapesistä pohjat poistettiin kokonaan juuriston vaatiman tilan ja kasvualustan läpäisevyyden parantamisen takia. Kukkapesät täytettiin samalla multa-aineksella ja perennojen taimet istutettiin niihin.

Kuva 1. Muoviseen kukkapesään tehdään reiät kasvualustan läpäisevyyden parantamiseksi.

Kokeiluistutuksia on kahden kesän aikana hoidettu muiden hautahoitojen yhteydessä. Hautojen hiekka- tai nurmipinta sekä kukkapesä on siistitty. Perennat on kasteltu tarpeen mukaan ja lannoitettu kerran kesässä. (Niini, haastattelu 14.3.2013.)

3.4 Muualla käytetyt ja suositellut lajit

Perennat hankittiin Terolan taimitarhalla Tuuloksesta. Terolan taimitarha on erikoistunut perennoihin, koristeheiniin, kosteikkokasveihin, ruohovartiisiin luonnonkasveihin ja perennamattoihin (Terolan taimitarha 2013). Ennen taimitilauksen tekoa kysyin sähköpostitse Terolan taimitarhan Sinikka Wegeliukselta mielipidettä alkuperäiseen luetteloon kasveista, joita aioin valita kokeiluistutuksiin. Terolan taimitarhalla suositeltiin pikkutöyhtöangervoa (*Aruncus aethusifolius*), turkestaninmaksaruohoa (*Sedum ewersii*), pikkutähkätädykettä (*Veronica spicata nana* ”Blautteppich”), tunturipoimulehteä (*Alchemilla alpina*), sulkajaloangervoa (*Astilbe* ”Hennie Graafland”), sekä komeamaksaruohoa (*Sedum* ”Carl”) (Wegelius, sähköpostiviesti 11.5.2011). Tutkimuksen istutuksiin valitsin muutaman Wegeliuksen suositteleman kasvin. Loput suositellut perennalajit ovat varmasti kokeilemisen arvoisia ja toimivia lajeja haudalla.

Istutettavat lajit valittuani, ja perennahoitoon suositeltavia lajeja pohtiesani tutustuin muiden seurakuntien internet-sivuihin. Löysin 13 seurakuntaa tai seurakuntayhtymää, jotka tarjoavat perennahoitoa kesäkukkahoidon lisäksi. Niistä viidessä oli ennalta määritelty lajit perennahoitoon, lopuissa seurakuntapuutarhuri tekee lopullisen lajivalinnan. Osa seurakunnista ot-

taa toivomuksia vastaan lajeja koskien. Neljä viidestä lajinsa etukäteen ilmoittaneesta seurakunnasta tarjoaa kesäpikkusydäntä (*Dicentra formosa*) haudalle hoitokukaksi. Muita käytettyjä lajeja ovat erilaiset kuunliljat ja maksaruohot. Myös varjoyrttiä tarjotaan kahdessa eri seurakunnassa.

Muiden seurakuntien tarjoamat perennalajit tukevat omia valintojani, sillä lajeista ja lajikkeista löytyy yhtäläisyyksiä. Kokeilulajeina ovat kesäpikkusydän, varjoyrtti ja turkestaninmaksaruoho löytyvät muiden seurakuntien tarjoamista lajeista. Myös verikurjenpolvea löytyy perennahoitoon tarjottavana mutta eri lajikkeena kuin omassa tutkimuksessani. Vaikka erilaisia kuunliljoja olikin muissa seurakunnissa tarjolla, täysin samaa kuunliljalajiketta ei löytynyt. Eri vaihtoehtoina tarjotut kuunliljat *Hosta* ”Francee”, ”Golden Tiara”, ”Stiletto” ja *Hosta sieboldii* ovat eri korkuisia. *Hosta* ”Francee” edustaa hieman korkeampaa kuunliljaa kun taas loput ovat pienikokoisempia.

Mikäli seurakunnalla on mahdollisuuksia tarjota useampaa lajia samaan valo-olosuhteeseen, on hyvä valita tarjottavaksi eri kokoisia lajeja tai lajikkeita. Tässäkin tapauksessa esimerkiksi seurakuntapuutarhurin on hyvä valita tai ainakin olla mukana neuvomassa, mikä lajeista haudalle kannattaa valita. Mikäli useampaa vaihtoehtoa samaan valo-olosuhteeseen ei ole mahdollisuutta tarjota, perennan tulisi mielestäni olla melko pienikokoinen, jotta se kävisi hyvin matalampien hautakivien kanssa. Tässä tapauksessa korkeudeltaan matala perenna ei välttämättä ole kovin näyttävä kookkaan hautakiven kanssa. Muita kokeilemisen arvoisia perennoja haudalla olisi muissa seurakunnissa tarjotut lehtotaponlehti (*Asarum europaeum*), kevätkaikonkukka (*Omphalodes verna*) ja tarhavarjonhiippa (*Epidium rubrum*). Perennahoitoon muissa seurakunnissa tarjottavat lajit näkyvät taulukossa (Liite 2).

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT on tehnyt tutkimuksia hautausmaihin liittyen. Eräs tutkimuksista käsittelee perennojen käyttöä julkisilla alueilla. Tutkimuksessa käsitellään käyttökokeita ja kantavertailukokeita. Käyttökokeissa lähes 150 perennalajia tai -lajiketta istutettiin erilaisina yhdistelminä kaupunkien ja seurakuntien tarjomiin todellisiin viherrakennuskohteisiin. Hankkeessa on muun muassa selvitetty perennojen käyttöä hautausmailla, esimerkiksi hautojen välikaistoille, haudalle nurmikon tai hiekan korvikkeeksi tai kesäkukan tilalle hautakiven eteen soveltuvia lajeja. (Juhanoja & Lukkala 2008, 3.)

Hautakiven eteen sopivia perennalajeja tutkimuksessa oli vähän. Tosin hankkeen muista tutkimuspaikoista saadut tulokset ovat sovellettavissa myös tähän tarkoitukseen. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen kokeilun perusteella hautakiven eteen soveltuvia lajeja ovat jättipoimulehti (*Alchemilla mollis*), isotähtiputki (*Astrantia major*), pikkusydämet (*Dicentra*-suku) ja useat lajit kuunliljoista (*Hosta*-suku). Jättipoimulehti ei ole vaativa valon suhteen, se menestyy valossa että varjossa mutta soveltuu parhaiten ison hautakiven yhteyteen. Isotähtiputkikin sopii korkeutensa ansiosta ainoastaan kookkaan hautakiven eteen, joten sekään ei omia valintakriteereitani täytä. Pikkusydämet kukkivat koko kesän ja ne soveltuvat valoon ja puolivarjoon. Lisäksi ne soveltuvat kokonsa puolesta pie-

nenkin hautakiven eteen. MTT:n kokeilussa oli hautakiven eteen istutettu-
na lisäksi aitoukonhattu (*Aconitum napellus* ssp. *lusitanicum*), silkkimaru-
na (*Artemisia pontica*), töyhtöangervo (*Aruncus dioicus*), tulikellukka
(*Geum coccineum* ”Borisii”), sekä särkynytsydän (*Lamprocapnos specta-
bilis*). Nämä lajit todettiin liian korkeiksi pienen hautakiven eteen istutet-
tavaksi. Tulikellukan kohdalla laji oli liian korkea ainoastaan kukkiessaan.
Muuten lajin todettiin sopivan valoon sekä kukan värin olevan vaativa ja
lehtiruusukkeiden olevan hyviä ja peittäviä. MTT kokeili varjoyrttiä ja ve-
rikurjenpolvea haudoilla käytettävänä peittokasveina. (Juhanoja & Lukkala
2008, 40–41.)

Mielestäni haudalle perennoja valitessa on hyvä muistaa vanhat, perintei-
set lajit, joita on käytetty jo vuosikymmeniä, ellei kauemminkin. Anni Kir-
jalainen (1937, 20) suosittelee haudoille istutettavan esimerkiksi erilaisia
vuokkoja (*Anemone*-suku) ja rikkoja (*Saxifraga*-suku), särkynyttä sydäntä
(*Lamprocapnos spectabilis*), kääpiökurjenmiekkää (*Iris pumila*) ja kuun-
liljoja (*Hosta*-suku). A. Lännpää (1936, 76) taas suosittaa haudoille istu-
tettavaksi monivuotisten kukkakasvien osalta esimerkiksi kieloa (*Conval-
laria majalis*), vuokkoja (*Anemone*-suku), akileijoja (*Aquilegia*-suku), kur-
jenmiekköjä (*Iris*-suku), kuunliljoja (*Hosta*-suku), rikkoja (*Saxifraga*-
suku), maksaruohoja (*Sedum*-suku), leimuja (*Phlox*-suku) ja eri *Dicentra*-
suvun edustajia. Omat lajivalintani tutkimukseen olivat osaltaan samoja
kyseisten suositusten kanssa. Sekä Lännpään että Kirjalaisen lajisuosi-
tukset sisältävät eri kokoisia lajeja. Joidenkin lajien on tarkoitus toimia
hautakiven eteen istutettuina, osan reunaistutuksina, hautakiven takana tai
nurmikon sijasta haudan pinnalla. Tässä korostuu perennojen monipuoli-
suus.

3.5 Perenna- ja kesäkukkahoitojen kustannusten vertailu

Kesäkukkahoito on materiaalikustannuksiltaan perennahoitoa edullisempi.
Kesäkukkataimet ovat perennataimia halvempia, kasvualustaan käytetään
pelkkää multaa, sekä kesäkukkahoitoihin ei kuulu muovista kukkapesää.
Perennojen taimet ovat hinnaltaan kalliimpia mutta perennahoidon kus-
tannussäästöt tulevat pidemmällä ajanjaksolla, koska perennataimia ei tar-
vitse uusia vuosittain kesäkukkataimien tapaan. Ainoastaan mahdolliset
vioittuneet perennataimet vaihdetaan. Perennahoidon osalta multaa kuluu
ensimmäisenä vuonna enemmän kukkapesän täyttöä varten. Jatkossa mul-
takustannukset pienenevät, koska multaa lisätään muoviseen kukkapesään
vain tarvittaessa. Perennahoidon materiaalikustannuksia lisää kasvualustan
multaan joillakin lajeilla lisättävä sora. Perennahoitoon sisältyvän kukka-
pesän hankinta osaltaan nostaa kustannuksia.

Materiaalikustannusten tapaan perennahoito on istutuksen suhteen kal-
liimpi ja työläämpi kuin kesäkukkahoito. Kesäkukat istutetaan haudalle
suoraan maahan, kun taas perennat istutetaan muoviseen kukkapesään. Pe-
rennahoidossa kukkapesän muokkaus, eli pohjan poisto kokonaan tai rei-
kien teko pohjaan vie aikaa. Lisäksi kukkapesän asennus maahan ja mah-
dollisen soran sekoittaminen mullan sekaan kuluttaa työaikaa. Kun peren-
naistutuksen perustustyöt tehdään kunnolla, istutus on pitkäikäinen. Koska

perennoja ei tarvitse istuttaa vuosittain uudelleen, kustannussäästö perennojen eduksi syntyy pidemmällä aikavälillä.

Kesäkukkahoidon kevätkunnostuksessa haudan pinta siistitään ja kukkapesä kunnostetaan vaihtamalla tai lisäämällä siihen multaa. Helteisinä kesinä kesäkukkia tarvitsee kastella runsaasti. Kesäkukkien hoito vie aikaa, sillä kuihtuneet kukat nypitään pois. Kukat lannoitetaan kerran kesässä. Lisäksi kasvinsuojelua suoritetaan tarvittaessa. Perennojen osalta istutus siistitään keväällä ja lisätään kukkapesään tarvittaessa multaa. Perennaimien hoito ensimmäisinä kasvukausina saattaa olla työlästä mutta hoito helpottuu seuraavina vuosina huomattavasti (Renqvist 2012, 27). Lisäksi perennat vaativat runsaampaa kastelua ainoastaan istutuksen jälkeisinä viikkoina. Juurruttuaan kunnolla taimia kastellaan ainoastaan tarvittaessa. (Forsblom 2004, 8.) Vanhempien perennaistutusten hoidon ja kastelun vähempi tarve tuo kustannussäästöä kesäkukkiin verrattuna. Kesäkukkien tapaan perennat lannoitetaan kerran kesässä ja kasvinsuojelu suoritetaan tarvittaessa.

Syksyisin kesäkukat poistetaan maasta ja kompostoidaan. Poistaminen vaatii runsaasti työaikaa. Perennat leikataan syksyllä alas tai poistetaan kuihtuneet kasvinosat. Alasleikkaus kuluttaa myös jonkin verran työaikaa. Hattulan hautausmailla poistetut kesäkukat kompostoidaan muiden kasvijätteen tapaan, joten hävityksestä ei koidu erillisiä kustannuksia.

Taulukossa 1 näkyy kesäkukka- ja perennahoitojen kustannusvertailua.

Taulukko 1. Kustannusten vertailu kesäkukka- ja perennahoidon välillä.

	Kesäkukkahoito	Perennahoito
Materiaalit -taimet -kasvualusta -muovinen kukkapesä	-taimet halvempia -kasvualustan materiaalina pelkkä multa -mullan vaihto tai lisäys vuosittain -ei muovista kukkapesää	-taimet kalliimpia -taimia ei uusita vuosittain -kasvualustan materiaalina multa, joihinkin lajeihin lisäksi mullan sekaan soraa -multaa ei vaihdeta vuosittain, lisätään tarvittaessa -muovinen kukkapesä
Istutus	-suoraan maahan -vie vähemmän työaikaa -istutus tapahtuu joka vuosi	-muoviseen kukkapesään -kukkapesän asennus maahan -vie enemmän työaikaa (kukkapesän muokkaus, mullan ja soran sekointus) -ei istuteta vuosittain uudelleen, ainoastaan mahdolliset kuolleet taimet vaihdetaan
Hoito -kevätkunnostus -kasvien hoito (nyppinen, jakaminen, siistiminen) -kastelu -lannoitus -kasvinsuojelu	-kukkapesien mullan vaihto tai lisäys vuosittain -kukkien hoito vie runsaasti työaikaa -kastelu vie paljon aikaa säästä riippuen -lannoitus kerran kesässä -kasvinsuojelu tarvittaessa	-istutus siistitään keväällä ja lisätään multaa tarpeen mukaan -kukkien hoito ensimmäisinä kasvukausina saattaa viedä runsaasti työaikaa -hoidon helpottuminen seuraavina vuosina -perennoja kastellaan runsaammin istutuksen jälkeen, muuten tarvittaessa -lannoitus kerran kesässä -kasvinsuojelu tarvittaessa
Poisto syksyllä	-poistetaan kokonaan, vie paljon työaikaa	-ei tarvitse poistaa kokonaan syksyllä, ainoastaan kuihtuneiden kasvosien poisto
Hävittäminen	-hävitetään kompostomalla	-kuihtuneet kasvosat kompostoidaan

4 HAVAINNOT PERENNAISTUTUKSISTA

4.1 Kielo *Convallaria majalis*

Kielo viihtyy parhaiten puolivarjossa tai varjossa, sillä paahdetta se ei siedä. Kasvualustaksi soveltuu läpäisevä puutarhamulta. Kielo ei ole maan laadun suhteen vaatelias, sillä se menestyy monenlaisissa kasvualustoissa. (Tuominen 2012, 91.) Kielon kasvualustan tulee olla noin 20–40 cm syvä (Särkkä & Ukonaho 1998, 37). Kielo sietää isojen puiden juuriston aiheuttamia haittoja paremmin kuin monet muut kasvit (Alanko 2007, 144). Kukinta sijoittuu touko-kesäkuulle. Lajille on ominaista, ettei kukkia ole jokaisessa lehtiversossa, vaan kukkia on siellä täällä lehtien seassa. Karummassa kasvualustassa kukinta jää vähäisemmäksi. Kielo leviää peittäväksi kasvustoksi vaakasuoran juurakkonsa avulla. Mikäli kasvusto on alkanut harventua, voidaan tilanne korjata lisäämällä pintamaahan keväällä parin sentin kerros kypsää kompostihumusta tai hiekkansekaista puutarhamultaa, jolloin uudet versot voivat kasvaa juurakosta. (Tuominen 2012, 91-92.)

Valitsin kielon kokeilulajiksi, koska se on luonnonperenna ja maamme kansalliskukka (Alanko 2007, 144) ja arvelin sillä olevan arvoa hautakukkana etenkin vanhemman kansan parissa. Kielon kukinta on kaunis ja kasvuston peittäessä koko kukkapesän lehdetkin pääsisivät oikeuksiinsa. Kielon kasvukorkeus on vain 15–25cm (Tuominen 2012, 93), joten se soveltuu haudalle kokonsa puolesta erinomaisesti. Vaikka kasvi olikin istutettu sen vaatimiin olosuhteisiin, se ei menestynyt kovinkaan hyvin. Omassa kokeiluistutuksessa kielo ei ehtinyt kasvaa ja levitä kovinkaan paljoa vuoden aikana, sillä istutusta seuraavan vuoden heinäkuussa se näytti lähinnä surkealta. Tilanne näkyy kuvassa 2. Kahden ensimmäisen kesän aikana kielo ei ehtinyt kukkia ollenkaan.

Kuva 2. Kielo vuoden kuluttua istutuksesta. Heinäkuu 2012.

4.2 Varjoyrtti *Pachysandra terminalis*

Varjoyrtti on ainavihanta 20–30 cm korkea varpukasvi, jolla on kiiltävät, heleänvihreät lehdet. Koska kasvin touko-kesäkuussa tapahtuva kukinta on melko vaatimatonta, sen koristearvo perustuu peittävän paksuun kasvustoon. Kukista saattaa kehittyä valkoisia marjoja, jotka kypsyvät loppukesästä. Varjoyrtti viihtyy nimensä mukaisesti puolivarjossa tai varjossa. Mikäli varjoyrtti istutetaan liian aurinkoiseen paikkaan, myös sellaiseen, missä kevätaurinko pääsee paistamaan, on seurauksena kasvin huono kasvu ja ylimpien lehtien ruskettuminen. (Tuominen 2012, 158.) Lisäksi liian kalkittu maa aiheuttaa lehtien vaalenemisen (Särkkä & Ukonaho 1998, 86). Varjoyrtti tarvitsee läpäisevän ja noin 20–40 cm syvän kasvualustan (Viherammattilaisen perennäkäsikirja 2006, 104). Varjoyrtti ei siedä märkyyttä mutta sen kasvualusta ei saa kuivuakaan (Tuominen 2012, 159; Särkkä & Ukonaho 1998, 86). Istutuksen jälkeisenä aikana varjoyrtti kasvaa hitaasti mutta hyvin viihtyvänä peittää kasvupaikkansa parissa vuodessa (Alanko 2007, 382). Keväisin ja syksyisin kasvuston väleihin voi lisätä ohuen kerroksen kalkitsematonta turvetta tai kypsää kompostihumusta. Kasvin annetaan kasvaa rauhassa mutta vanhaa, harvaversoista kasvustoa voidaan uusia jakamalla. (Tuominen 2012, 159.) Kasvi suositellaan suojattavaksi kevätahavalta (Särkkä & Ukonaho 1998, 86). Varjoyrtti leviää maanpinnalla suikertavalla pääversollaan (Tuominen 2012, 159), joten liaksi levitessään karkaavia versoja voi leikata pois. Lisäksi sen juuristo suositellaan eristettäväksi ympäröivästä maasta luontoon leviämisen estämiseksi (Alanko & Kahila 2001, 23). Siinä suhteessa kukkapesään istuttaminen on erinomainen ratkaisu. Varjoyrтин uhkana ovat sienitaudit (Särkkä & Ukonaho 1998, 86).

Valitsin kyseisen lajin kokeiluistutukseksi, koska se on käyttökelpoinen perennan tavoin käytettävä kasvi, vaikka ei oikea perenna olekaan. Varjoyrtti menestyi hyvin kukkapesään istutettuna. Kuvassa 3 näkyy, kuinka varjoyrtti on selvinnyt hyvin talvesta ja on hyvässä kunnossa. Koska kukkapesän pohja poistettiin istutusvaiheessa, ylimääräinen vesi ei jäänyt laattikkoon ja juurilla oli tarpeeksi tilaa. Haudalla käyvät omaiset olivat lisänneet kukkivia kasveja ja leikkokukkia varjoyrтин lehtien sekaan. Ajatus oli hyvä, mikäli pelkät lehdet eivät miellytä. Kuitenkin muiden kasvien lisääily ja istuttaminen kukkapesään saattaa vaurioittaa taimia. Varjoyrтин tapauksessa tuhoa ei kuitenkaan syntynyt, sillä omaiset olivat varovaisesti asettaneet lisäkasvit ruukuissa perennataimien sekaan (Kuva 4).

Kuva 3. Varjoirtti vuoden kuluttua istutuksesta. Heinäkuu 2012.

Kuva 4. Varjoirtin lehtien sekaan on laitettu muita kasveja. Syyskuu 2011.

4.3 Jalokuunilija *Hosta* ”Snowflakes”

Jalokuuniljoja ovat uudet lajikkeet, joita ei voida viedä mihinkään lajiin (Alanko 2007, 197). Kyseinen jalokuunilija kasvaa vain 30 cm korkeaksi ja mielestäni sopii siten hautausmaalle pienen kokonsa vuoksi. Snowflakes-lajike kukkii elokuusta syyskuuhun valkoisin kukin (Terolan taimitarhan hinnasto 2013). Kyseisellä jalokuunilijalla on pienehköt näyttävät lehdet, joten lajikkeella on koristeellista arvoa myös kukinta-ajan ulkopuolella. Jalokuunilijat menestyvät parhaiten kun kasvualusta on tuore, humuspitoinen, keskiravinteinen sekä läpäisevä. Kasvualustan läpäisevyydestä on pidettävä huolta, sillä jalokuunilija on arka talvimärkyydelle. Suositeltavin kasvualustan syvyys on 40–60 cm. (Särkkä & Ukonaho 1998, 66.) Kuunilijat leviävät haarovalla juurakollaan ja siementämällä (Tuominen 2012, 108). Kasvuston muodostamia mättäitä ei tarvitse jakaa, vaan kasvin annetaan kasvaa vuosikymmeniä samalla paikalla (Viherammattilaisen perennäksikirja 2006, 128). Jalokuunilijan uhkana ovat sienitaudit (Särkkä & Ukonaho 1998, 66).

Jalokuunilija menestyi muoviseen kukkapesään istutettuna ja ehti kukkia jo istutuskesänään (Kuva 5). Muovisen kukkapesän pohja irrotettiin ennen perennan istutusta, joten liika kasteluvesi ei jäänyt kasvin juurialueelle. Kasvualusta oli sopiva kyseiselle lajikkeelle. Jalokuunilija oli edustavan näköinen myös istutusta seuraavana kesänä.

Kuva 5. Jalokuunilija kukkii istutuskesänään. Syyskuu 2011.

4.4 Tulikellukka *Geum coccineum* ”Borisii”

Tulikellukka on noin 30 cm korkea, oranssein kukin kukkiva perenna (Terolan taimitarhan hinnasto 2013). Se kukkii noin kuukauden touko-kesäkuun vaihteesta alkaen. Tulikellukka on hyvin talvenkestävä perenna, joka viihtyy monenlaisilla kasvupaikoilla. Se vaatii 20–40 cm syvän kasvualustan. Laji viihtyy parhaiten aurinkoisessa tai puolivarjoisessa paikassa. Tulikellukkaa ei kuitenkaan saa sijoittaa paahteeseen, koska siellä kasvin lehdistöä vaivaa härmä. Osa kasvin lehtimättäystä säilyy yli talven ja kasvu alkaa varhain keväällä. Lehdet saavat syksyisin ruskeankeltaisen tai punertavan syysvärin. Suurin osa tulikellukan juurista ulottuu 20 senttimetrin syvyyteen saakka. Laji on juurakollinen eli sillä on maavarret. (Vierammattilaisen perennakäsikirja 2006, 126.) Tulikellukka ei vaadi jakamista. Kasvia uhkaa härmä ja hillanälvikäs. (Särkkä & Ukonaho 1998, 56.) Kukkavarsien leikkaaminen kukinnan jälkeen edistää uutta kukintaa. Tulikellukka kannattaa lumettomilla paikoilla suojata talveksi. (Forsblom 1998, 36.)

Valitsin tulikellukan kokeilupereennaksi oranssien kukkien ja erinomaisen talvenkestävyyden takia. Vaikka oranssi ei värinä hillitty olekaan, ajattelin kukinnon värin sopivan hyvin yhteen tummien hautakivien kanssa. Tulikellukka menestyi kasvupaikallaan hyvin. Kasvi kukki komeasti ja lehdet peittivät nopeasti muovisen kukkapesän. Kuvassa 6 tulikellukka kukkii viikko istutuksen jälkeen. Peittävä lehtimätäs on melko korkea. Tulikellukka on keväällä kukkiessaan kaunis kasvi mutta kukinnan jälkeen muuttuu epäsiistin näköiseksi. Tilanne kukinnan jälkeen näkyy kuvassa 7. Kyseisen perennan kohdalla en huomannut kasvualustan suhteen mitään ongelmia. Muovisen kukkapesän pienehköt reiät riittivät hyvin ylimääräisen kasteluveden poistoon.

Kuva 6. Tulikellukka viikko istutuksen jälkeen. Kesäkuu 2011.

Kuva 7. Tulikellukan rikkaruohomainen olemus kukinnan jälkeen. Heinäkuu 2012.

4.5 Kesäpikkusydän *Dicentra formosa*

Kesäpikkusydän on noin 30 cm korkea, kesäkuusta syyskuuhun asti punaisin kukkiva perenna (Terolan taimitarhan hinnasto 2013). Laji viihtyy parhaiten puolivarjossa. Se ei siedä auringon paahdetta eikä pitkään jatkuvaa kuivuutta. Noin 20–40 cm syvä, hapahko ja ilmava kasvualusta on ihanteellinen takaamaan riittävän kosteuden. Kuivattava viima on pahaksi kasville. Taimea tulee käsitellä varovasti, sillä juurakko ja hennot versot ovat hauraita. Keväthalla saattaa vioittaa aikaisin maasta nousevia versoja, muuten laji on hyvin talvenkestävä. Kesäpikkusydän leviää melko hitaasti. (Viherammattilaisen perennäkäsikirja 2006, 122.) Kesäpikkusydäntä jaetaan tarvittaessa. Mikäli kasvualusta jää liian märäksi, kasvi on altis sienitaudeille. (Särkkä & Ukonaho 1998, 43.)

Kesäpikkusydämen suurin koristearvo on mielestäni kukissa, tosin lehdetkin ovat kauniita pitkään. Kesäpikkusydän soveltuu hyvin muoviseen kukkapesään istutettavaksi. Kasvualusta ei jäänyt liian märäksi, vaikka kukkapesän pohjaan tehdyt reiät olivatkin pienet. Kuitenkin tämänkin lajin kohdalla kukkapesän pohjan reiät voisivat olla suuremmat kasvualustan läpäisevyyden parantamiseksi. Kasvi oli kauniin näköinen kesällä mutta syksyllä muuttui seurakuntapuutarhurin tekemien havaintojen mukaan epäsiistiksi. Kuvassa 8 näkyy kesäpikkusydämen tilanne kuukausi istutuksen jälkeen.

Kuva 8. Kesäpikkusydän haudalla kuukausi istutuksen jälkeen. Heinäkuu 2011.

4.6 Pikkutöyhtöangervo *Aruncus aethusifolius*

Pikkutöyhtöangervo on pitkäikäinen ja talvenkestävä perenna, joka viihtyy sekä auringossa että varjossa. Laji on vaatimaton maalajin ja maan happamuuden suhteen. Se vaatii ainoastaan läpäisevän, multavan ja ainakin 20 cm syvän kasvualustan. (Viherammattilaisen perennakäsikirja 2006, 119.) Pikkutöyhtöangervo kasvaa noin 30 cm korkeaksi. Pikkutöyhtöangervon kukinta-aika sijoittuu loppukesään, heinä- ja elokuulle. (Terolan taimitarhan hinnasto 2013.) Laji peittää nopeasti kasvualustansa. Pikkutöyhtöangervon punainen kevätväri muuttuu kesäisin vihreäksi ja värittyy syksyllä oranssinpunaiseksi. Ohutjuurinen pikkutöyhtöangervo leviää melko hitaasti ja muodostaa hyvin tiheitä mättäitä. (Viherammattilaisen perennakäsikirja 2006, 119.) Laji ei vaadi jakamista ja se on kestävä tuholaisia ja kasvitauhteja vastaan (Särkkä & Ukonaho 1998, 23).

Pikkutöyhtöangervon valintaan vaikuttivat sen kauniit kellanvalkoiset kukat ja kasvin taudinkestävyys. Pikkutöyhtöangervo menestyi kasvupaikallaan hyvin. Se kukki näyttävästi ja muodosti nopeasti peittävän lehtimättään (Kuva 9).

Kuva 9. Pikkutöyhtöangervo vuoden kuluttua istutuksesta. Heinäkuu 2012

4.7 Verikurjenpolvi *Geranium sanguineum* ”Hempukka” TTA-554

Kyseinen verikurjenpolvilajike kasvaa noin 30 cm korkeaksi ja kukkii vaaleanpunaisin kukin kesä- ja heinäkuun aikana. Lajike vaatii aurinkoisen kasvupaikan. (Särkän perennataimisto n.d.) Verikurjenpolvi menestyy sekä kuivassa että tuoreessa kasvualustassa. Muita kasvualustan ominaisuuksia tulisi olla kalkkipitoisuus ja vähäravinteisuus. Lisäksi kasvualustan tulee olla noin 20–40 cm syvä, sekä läpäisevä tai viettävä, jotta kasvi menestyy. (Viherammattilaisen perennäksikirja 2006, 126; Särkkä & Ukonaho 1998, 56.) Laji alkaa vihertää aikaisin keväällä ja kasvusto peittää maanpinnan nopeasti. Normaalisti tummanvihreä lehdistö muuttuu punaiseksi syksyllä. Vankkajuurakkoinen verikurjenpolvi leviää epäsäännöllisinä mättäinä ja siementen avulla. (Viherammattilaisen perennäksikirja 2006, 126.) Kurjenpolvien kasvustot eivät vaadi erityistä hoitoa. Kasvi menestyy ilman kuihtuneiden kasvinosien poistoa. (Tuominen 2012, 104.) Mikäli verikurjenpolvi on istutettu oikeaan paikkaan ja menestyy, on se helppohoitoinen ja saa olla kauan paikallaan (Alanko 2003, 64). Verikurjenpolvella esiintyy tuholaisia ja kasvitauteja hyvin harvoin (Särkkä & Ukonaho 1998, 56).

Valitsin verikurjenpolven istutettavaksi sen helppohoitoisuuden ja taudinkestävyyden takia. Kuvassa 10 verikurjenpolvi kukkii kuukauden kuluttua istutuksesta. Laji pärjäsi hyvin kasvupaikalla mutta kasvutapa oli haudalle sopimaton ja kasvin koristearvo laski sen myötä. Kasvin varret olivat liiankin pitkät ja rennot, mikä vaikutti kasvin koristearvoon. Lisäksi varret kohosivat niin korkealle, että peittivät hautakiven alimmat tekstit kokonaan. Verikurjenpolvi oli jopa niin epäsiistin ja rikkaruohomaisen oloinen, että siitä tehtiin valitus (Kuva 11).

Kuva 10. Verikurjenpolvi kuukauden kuluttua istutuksesta. Heinäkuu 2011.

Kuva 11. Verikurjenpolven epäsiisti kasvutapa. Heinäkuu 2012.

4.8 Turkestaninmaksaruoho *Sedum ewersii*

Turkestaninmaksaruohon kasvupaikan tulee olla aurinkoinen ja kasvi soveltuu hyvin jopa paahteeseen. Kasvualustan tulee olla 5–20 cm syvä, lisäksi sen tulee olla kuiva, hiekka- tai sorapitoinen sekä vähäravinteinen. Kasvualustan hyvä läpäisykyky on tärkeää, sillä laji on arka talvimärkyydelle. (Särkkä & Ukonaho 1998, 109.) Turkestaninmaksaruohon sinivihreät, tyvestä puutuneet versot ylettyvät noin 10 cm korkeuteen. Maksaruoho kukkii roosilla kukilla. Kukinta-aika on melko pitkä, se kestää heinäkuun loppupuolelta jopa lokakuuhun asti. (Viherammattilaisen perennäksikirja 2006, 105.) Kasvusto on kesävihanta ja kasvu alkaa melko myöhään keväällä (Tuominen 2012, 118). Turkestaninmaksaruoho leviää kohenevien ja helposti juurtuvien versojensa avulla (Viherammattilaisen perennäksikirja 2006, 105). Laji ei vaadi jakamista. Turkestaninmaksaruoho kärsii kirvoista. (Särkkä & Ukonaho 1998, 109.)

Helteisinä kesinä etenkin Hattulan kirkon hautausmaalla muutamat hautaosastot ovat kasvupaikkoina erittäin vaativia paahteen ja kuivuuden takia. Tämän takia halusin valita tarkkailtavaksi perennan, joka pärjää edellä mainituissa olosuhteissa. Turkestaninmaksaruoho menestyi hyvin kasvupaikallaan. Kuvassa 12 laji kukki näyttävästi kolmen kuukauden kuluttua istutuksesta. Turkestaninmaksaruoho pärjasi yllättävän hyvin, vaikka kasvualusta oli ajoittain märkä liiallisen kastelun takia. Pahimmillaan tilanne näkyy kuvassa 13.

Kuva 12. Turkestaninmaksaruoho kolmen kuukauden kuluttua istutuksesta. Syyskuu 2011.

Kuva 13. Turkestaninmaksaruohon kasvualusta on veden vallassa. Heinäkuu 2012.

4.9 Pikkutähkätädyke *Veronica spicata nana* ”Blauteppich”

Pikkutähkätädykkeen kukinta-aika sijoittuu heinä- ja elokuulle. Kyseinen lajike on noin 25 cm korkea ja kukkii sinisin kukin. Kasvupaikan tulisi olla aurinkoinen ja maaperän kuiva, sorainen, läpäisevä, kalkkipitoinen ja keskiravinteinen. (Perennapuutarha Pöntinen 2011.) Lajille riittää noin 10–20 cm syvä kasvualusta (Viherammattilaisen perennakäsikirja 2006, 139). Laji ei vaadi jakamista. Tähkätädykkeet ovat alttiita kirvoille ja härmälle. (Särkkä & Ukonaho 1998, 121.) Lisäksi tähkätädykkeet eivät siedä talvimärkyttä (Forsblom 1998, 49).

Valitsin lajin sen sinisten kukkien ja pienen koon vuoksi. Pikkutähkätädyke ei pärjännyt kovinkaan hyvin tarkkailussa. Kasvualusta jäi aivan liian märäksi. Istutusta seuraavana syksynä tädyke oli vielä hyvässä kunnossa (Kuva 14). Istutuksen jälkeisenä kesänä pikkutähkätädyke oli melko surkea näky, pienet taimet olivat rikkaruohojen ja kirvojen vallassa (Kuva 15).

Kuva 14. Pikkutähkätädyke kolmen kuukauden kuluttua istutuksesta. Syyskuu 2011.

Kuva 15. Pikkutähkätädyke rikkaruohojen ja kirvojen vallassa. Heinäkuu 2012.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kielo ei mielestäni sovellu yksinään hautakukaksi. Kielon tulisi levitä voimakkaasti ja siten peittää kasvualustansa mutta ainakin parina ensimmäisenä vuonna kasvu ja leviäminen oli kokeilustutuksessa niin hidasta, ettei laji sovi niillä perustein hautahoitopalveluun. Seurakuntapuutarhuri Kustaa Niinin mukaan (haastattelu 14.3.2013) kesätyöntekijät eivät välttämättä tunnista kieloa riittävän hyvin ja kitkevät sen rikkaruohojen mukana. Kielo saattaisi toimia haudalla useamman perennan ryhmässä paremmin. En suosittelen kieloa yksittäiskasvina perennahoitopalveluun.

Varjoyrtti menestyi haudalla hyvin. Kasvualusta ja valittu valoisuusolosuhde olivat kasville sopivia. Varjoyrtilin käytön huonona puolena on kukkien huomaamattomuus, vaikka kasvi näyttävän lehdistön perusteella käyttökelpoinen onkin. Hautahoitoa tilaavat omaiset usein toivovat hautakukalta näyttävää kukintaa, joten tämän perennan kohdalla toive voi olla ongelma. Varjoyrttiä voisi pitää eräänlaisena taustakasvina, jonka kanssa voisi yhdistellä kesäkukkiä. Kuitenkin tässäkin tapauksessa täytyy huolehtia, ettei perennojen kukkapesiin istuteta muita kasveja. Suosittelen varjoyrttiä perennahoitopalveluun.

Jalokuunilja oli kokeilulajina hyvä. Kasvin lehdet olivat siistin näköiset koko kasvukauden ajan ja kukinta oli kaunis. Jalokuuniljan valkoinen kukinta on mielestäni hautausmaalle erittäin hyvin soveltuva, sillä se on hiltetty ja samalla isänmaallinen. Vaikka kukkavarret nousivatkin lehtiä selkeästi korkeammalle ja hautakiven tekstien eteen, ei siitä omasta mielestäni ollut haittaa. Suosittelen tätä jalokuuniljalajiketta hautahoitopalvelulajiksi.

Tulikellukan menestymisestä huolimatta en valitsisi sitä hautakukaksi rikkaruohomaisen olemuksen vuoksi. Tulikellukka on keväällä kukkiessaan kaunis kasvi, mutta kukinnan jälkeen koristearvo katoaa. Jäljelle jäävät lehdet tuovat mieleen rikkaruohon ja eivät ole kovin kauniit. Lisäksi kasvi kasvoi melko korkeaksi ja tuuheaksi pientä hautakiveä ajatellen. Tämän perennan kohdalla kaksi tainta kukkapesää kohden olisi varmasti riittänyt. Hautakivi, jonka eteen kokeiluun valittu tulikellukkaistutus tehtiin, on lähemmäs kolme metriä korkea, joten korkeudesta ei ollut haittaa. Kasvin lehdet ovat niin tiiviit ja isot, että ne helposti ohjaavat osan sadevedestä kukkapesän ohi. Tulikellukka on toimiva ryhmäperenna mutta yksittäiseksi hautakukaksi siitä ei mielestäni ole. Kyseinen perenna sopisi paremmin massaistutukseen hautausmaan yleisiin kukkaryhmiin tai esimerkiksi luisikan verhoiluun.

Vaikka kesäpikkusydän muuttuikin syksyllä epäsiistin näköiseksi, mielestäni se on varteenotettava vaihtoehto hautaperennaksi. Kyseinen laji sopii hyvin pienemmänkin hautakiven eteen. Kesäpikkusydäntä käytetään muissakin seurakunnissa hautahoitoon tilattavana perennana.

Lisäksi suosittelen pikkutyttöangervoa hoitopalveluun. Se oli jo istutuskesänään näyttävän näköinen mutta kasvualustan läpäisevyyttä tulisi lisätä

kukkapesän pohjan suuremmilla rei'illä. Mielestäni pikkutöyhtöangervo soveltuisi erinomaisesti tumman, isomman hautakiven istutukseksi.

Verikurjenpolvi oli haudalle kesäkukan tilalle istutettavaksi kukaksi epäonnistunut valinta. Verikurjenpolven kukinnan jälkeen muodostuvat palot ovat joidenkin mielestä epäsiistit, sekä punertuva syysväri jakaa mielipiteitä. Kuitenkin kyseisen perennalajin kohdalla suurin ongelma oli lamoava ja rento kasvutapa. Luulisin, että kaksikin tainta kukkapesää kohden olisi riittänyt tämän perennan kohdalla. Verikurjenpolvi on peittävä laji, se voisi soveltua paremmin haudalle nurmikon tilalle reunakivihaudan pinnalle istutettavaksi. Hautakiven tulisi tässä tapauksessa olla melko korkea, jotta perenna ei peittäisi kiveä. En suosittelen kyseistä lajia hautahoitopalveluun.

Turkestaninmaksaruohon kasvualusta oli liian märkä ja kasteluvesi ei poistunut juuristoalueelta. Jotta kyseiseltä tilanteelta vältyttäisiin, tämän lajin kohdalla muovisen kukkapesän pohjan reikiä tulee suurentaa huomattavasti ja soraa lisätä mullan sekaan. Maksaruohoa olisi kannattanut kastella ainoastaan tarvittaessa. Laji sopii mainiosti pienenkin hautakiven yhteyteen. Toisaalta turkestaninmaksaruoho oli lajina todella matala, joten perennahoitoon voisi harkita muitakin, hieman kookkaampia maksaruohoja. Suosittelen turkestaninmaksaruohoa perennahoitopalveluun.

Pikkutähkätädykkeen kohdalla kasvualusta ei ollut tarpeeksi läpäisevä. Tädykkeen kasvualustaa olisi pitänyt muuttaa läpäisevämmäksi lisäämällä soraa mullan sekaan ja suurentamalla muovisen kukkapesän pohjan reikiä. Lisäksi kastelun suhteen olisi pitänyt olla tarkempi ja kastella perennaa ainoastaan tarpeen mukaan. Kasvualusta jäi liian märäksi ja kasvi kärsi tuholaisista. Huonojen kasvuolosuhteiden takia tädyke jäi vaatimattomaksi kasvultaan ja kukinnaltaan. En suosittelen pikkutähkätädykettä perennahoitoon.

Seuraavassa taulukossa 2 on esitelty kokeilussa tehtyjä havaintoja.

Taulukko 2. Kokeilun perusteella tehdyt havainnot.

Kielo <i>Convallaria majalis</i>		-huono menestys kokeilussa
Varjojrtti <i>Pachysandra terminalis</i>	+hyvä menestys kokeilussa +näyttävät lehdet	-kukinta on huomaamaton
Jalokuunilija <i>Hosta</i> ”Snowflakes”	+menestyi hyvin kokeilussa +kaunis kukinta	
Tulikellukka <i>Geum coccineum</i> ”Borisii”	+menestyi hyvin kokeilussa +lehtiruusukkeeseen peittävyys	-epäsiisti kukinnan jälkeen -liian korkea
Kesäpikkusydän <i>Dicentra formosa</i>	+sopii pienen hautakiven eteen +menestyi hyvin kokeilussa	-epäsiisti syksyllä -juurakko ja versot hauraita
Pikkutöyhtöangervo <i>Aruncus aethusifolius</i>	+näyttävä kukinta +menestyi hyvin kokeilussa +peittävä lehtimätäs	-vaatii melko korkean hautakiven
Verikurjenpolvi <i>Geranium sanguineum</i> ”Hempukka” TTA-554	+menestyi hyvin paahteessa +kauniit kukat	-lamoavuus, epäsiisti
Turkestaninmaksaruoho <i>Sedum ewersii</i>	+kestää kuivuutta ja paahdetta +menestyi hyvin kokeilussa	-pieni koko
Pikkutähkätädyke <i>Veronica spicata nana</i> ”Blauteppich”	+kaunis kukinta	-menestyi huonosti väärin kasvuolosuhteiden takia -kirvat vaivana

Hattulan seurakunnan tarjoamassa perennahoidossa perennat istutetaan muovisiin kukkapesiin. Muovisten kukka-altaiden käytöllä puiden juuriston leviäminen kukka-alustaan estetään. Lisäksi kukka-altaiden avulla saadaan huomattava säästö kastelussa ja lannoituksessa. Kukkien kasvatus kukka-altaissa on hallittua. Kukka-altaan hyöty korostuu etenkin isojen puiden alla olevalla haudalla. Kukka-altaiden haittapuolena ovat oikeastaan vain niiden hankintaan menevät kustannukset. (Hietämäki 2001, 248.) Muovinen kukkapesä helpottaa kastelua ja kasvualustan pysymistä paikoillaan rinnemaastossa. Osa Hattulan kirkon hautausmaan hoitohaudoista sijaitsee rinteessä. Ilman muovista kukkapesää kastelussa on täytynyt olla todella tarkka, ettei multa lähde valumaan kasteluveden mukana. Muoviseen kukkapesään istutettu kasvi on helppo siirtää sivuun haudankaivuun ajaksi ja sen reunus estää mullan leviämisen esimerkiksi kastelun yhteydessä.

Kasvualustan laadulla on perennaistutuksen onnistumisen kannalta tärkeä merkitys. Oikean ravinnepitoisuuden lisäksi mullan on oltava puhdasta monivuotisten rikkakasvien juurenpaloista sekä siemenistä. (Viherammattilaisen perennäkäsikirja 2006, 27.) Oikealla istutustiheydellä on suuri merkitys kasvin hyvinvoinnissa. Istuttamalla kasvin taimet tiheään, kasvi on nopeammin näyttävä ja se kärsii vähemmän rikkaruohoista. Toisaalta

tiheään istutetut taimet altistuvat herkemmin taudeille (Forsblom 2004, 8). Kolme tainta yhtä kukkapesää kohden on melko tiheä istutusväli valituille perennalajeille mutta haudalle tulevina kasveina niiden tulisi olla mahdollisimman nopeasti näyttäviä.

Koeistutuksia kaksi kesää seuranneena huomasi, että suurimmalla osalla kasveista muovisen kukkapesän pohjaan tehdyt reiät olivat liian pienet, koska kasteluvesi jäi laatikkoon. Lisäksi kasveja istutettaessa olisi voinut huomioida paremmin kasvikohtaiset kasvualustavaatimukset. Perennahoidossa tarkoituksena on, että kaikkiin perennaistutuksiin käytetään samaa multaa. Kasvualustan läpäisevyyden ja juuritan takaamiseksi jalokuunliljan ja varjojyrin kukkapesien pohjat on jatkossakin hyvä poistaa, ettei liika kasteluvesi jää laatikkoon. Muiden kasvien kukkapesiin olisi hyvä tehdä reilun kokoiset reiät pohjiin. Lisäksi muutamilla lajeilla kasvualustaan kannattaisi lisätä soraa sekaan kasvualustan läpäisevyyttä parantamaan. Osasyynä kasvualustan märkyyteen oli liiallinen kastelu. Liiallisesta märkyydestä voi aiheutua vakavia ongelmia kasvin hyvinvoinnille (Tossavainen 2003, 76). Varsinkin kesätyöntekijöille olisi syytä painottaa, että perennat pärjäävät usein vähemmällä vedellä kuin kesäkukat ja niitä tulisi kastella tarpeen mukaan. Ongelmaksi saattaa muodostua se, etteivät kesätyöntekijät tunnista perennoja kesäkukista.

Hoitosopimukset merkitään Hattulassa erivärisille muovitikuille liimattavilla tarralapuilla. Täysihoito merkitään valkoisella tikulla, puolihoido vihreällä ja kasteluhoito keltaisella. Mikäli perennahoito yleistyy, sen merkitsemistä voisi harkita muun värisellä tikulla. Jos perenna merkittäisiin omalla värillään, se eroaisi selkeästi kesäkukasta. Erivärinen merkki viestisi haudan hoitajalle mahdollisesti hoidon ja etenkin kastelun vähemmästä tarpeesta.

Perennahoidon valitsemisen etuna on sekä hautahoitoa tilaavalle omaiselle että istutuksia hoitavalle seurakunnalle vähäisemmät kustannukset. Mikäli omainen haluaa tilata haudan hoidon vähintään viideksi vuodeksi, perennahoito on kesäkukkahoitoa halvempi vaihtoehto. Perennojen kohdalla taimet kasvualustoitteineen ja hoito viiden vuoden hoitokaudeksi tilataan erikseen. Siten omainen voi tilata pelkät perennataimet muoviseen kukkapesään istutettuna ja hoitaa haudan itse. Hautahoitojen hinnat ovat liitteessä 3. Seurakunnalle pienempien kustannusten edut ilmenevät esimerkiksi vähempänä hoidon tarpeena. Vilhelmiina Renqvistin (2012, 27) mukaan hautojen hoitoon käytettävää aikaa saadaan vähennettyä valitsemalla haudalle helppohoitoisempia lajeja. Renqvistin mukaan tarkasteluun tulisi ottaa perennat haudalle istutettaviksi kasveiksi, sillä ne ovat paria istutusta seuraavaa vuotta lukuun ottamatta huomattavasti helppohoitoisempia kuin ryhmäkasvit. Kaiken kaikkiaan kesäkukka- ja perennahoidon kustannusvertailun perusteella voidaan todeta, että perennahoidon osalta perustuskustannukset ovat suuremmat mutta kustannussäästöä syntyy pidemmällä aikavälillä.

Suuri etu perennoilla on se, ettei niitä vaihdeta vuosittain. Vahingoittuneet taimet vaihdetaan mutta perennat eivät vaadi kesäkukkien tapaan vuosittaisia istutus- ja poistourakoita. Hattulan seurakuntapuutarhuri Kustaa Nii-

nin mukaan (haastattelu 14.3.2013) kesäkukkien istutus vaatii keskimäärin yhdeksän ihmisen työpanoksen, jotta kesäukat saadaan maahan kahden päivän aikana. Vastaavasti kesäkukkien poistaminen syksyllä vaatii kahdelta työntekijältä noin viikon työn. Perennojen käytöllä saataisiin vähennettyä istutukseen ja kukkien poistoon käytettävää työaika. Hattulan seurakunnassa kesäukat hävitetään kompostoimalla, joten kasvijätteestä ei koidu erillisiä hävityskustannuksia työaikakustannusten lisäksi ja kompostista saatava maa-aines voidaan käyttää hyödyksi. Mikäli kasvijätettä ei kompostoitaisi ja kasvijäte jouduttaisiin kuljettamaan muualle hävitettäväksi, perennojen avulla saatava kustannussäästö olisi entistä suurempi.

Perennahoidon haasteena on kesäkukkahoitoon verrattuna se, ettei perenna kuki koko kesää, ja osa perennoista kukkii kovin vaatimattomasti. Kesäukat ovat tässä suhteessa parempi valinta. Toisaalta perennojen etuna on usein vähäisempi kastelutarve, sekä aikainen kasvuun lähtö. Perennoja tarvitsee kastella reilummin vain istutuksen jälkeen, myöhemmin ainoastaan tarvittaessa. Kesäukat päästään istuttamaan kesäkuun 6. päivän tienoilla, perennat sen sijaan nousevat maasta yleensä aiemmin.

Vilhelmiina Renqvistin (2012, 28) mukaan omaisia voitaisiin ohjata valitsemaan perenna istutettavaksi haudalle muun muassa hinnoittelulla. Perennaistutuksien vaatima vähäisempi hoidontarve ja täten vähäisempi työaikamenekki mahdollistaisi perennahoidolle halvemman hinnan. Renqvistin mukaan tämä tulisi ottaa huomioon määriteltäessä mahdollisia uusia haudan hoidosta perittäviä maksuja. Hattulan seurakunnan perennahoito on hautahoitoa tilaavalle asiakkaalle kesäkukkahoitoa edullisempi vaihtoehto, joten tämän tulisi osaltaan ohjata asiakasta valitsemaan perenna haudalle kesäkukan sijaan.

Tässä opinnäytetyössä tutkimus perennojen osalta jäi pintapuoliseksi. Lisäksi opinnäytetyölle asetetun laajuuden vuoksi kokeilulajien määrä jäi melko vähäiseksi. Koska tutkimuksessa perennat istutettiin kukkapesiin, kasvuolosuhteet ovat osittain erilaiset kuin suoraan maahan istutetuilla perennoilla. Lisäksi kaikkien perennojen kasvualustan suosituksia ei huomioitu riittävästi, ja se näkyy tuloksissa lajin huonona menestymisenä. Kuitenkin opinnäytetyölle asetettu tavoite saavutettiin, sillä kokeiluistutuksista saatujen havaintojen perusteella löydettiin viisi perennahautahoitoon suositeltavaa lajia. Näitä lajeja ovat varjoyrtti (*Pachysandra terminalis*), jalokuunilija (*Hosta "Snowflakes"*), kesäpikkusydän (*Dicentra formosa*), pikkutöyhtöangervo (*Aruncus aethusifolius*) ja turkestaninmaksaruoho (*Sedum ewersii*).

Opinnäytetyön lisätavoitteena oli luoda kasvualusta, jossa perennat menestyisivät viiden vuoden hoitojakson ajan. Kokeiluistutusten tarkkailua suoritettiin ainoastaan kahtena kasvukautena, joten menestymisestä viiden vuoden ajan ei voitu saada havaintoja. Uskoisin kuitenkin, että muovinen kukkapesä tulee helpottamaan haudankaivuuta, sillä kukkapesä voidaan helposti siirtää syrjään haudan avaamisen ajaksi. Lisäksi kukkapesä suojaa kasvin juuria. Muovisen kukkapesän haittana kokeilussa oli liiallinen vedenpitävyys. Toisaalta johtopäätöksinä voitiin sanoa, että kasvualustan läpäisevyyttä pitäisi parantaa kukkapesän pohjan entistäkin isommilla

rei'illä, sekä lisäämällä soraa mullan sekaan joidenkin perennalajien kohdalla.

Koska tutkimus ei ollut kokeiltavien lajien määrän suhteen kovin kattava, tehtyä tutkimusta voisi jatkaa laajentamalla kokeiltavien lajien määrää. Perennojen käyttömahdollisuudet hautausmaalla ovat laajat ja siksi mielestäni olisikin kiinnostavaa tutkia esimerkiksi maanpeiteperennoja, joilla voitaisiin korvata nurmikko haudan pinnoilta. Opinnäytetyötä aloittaessani pohdin kyseistä mahdollisuutta mutta rajasin sen pois, koska koin, että perennahoitopalvelun tulisi olla selkeä ja sisältää ainoastaan perinteisen kesäkukan korvaavan perennan.

LÄHTEET

Aaltonen, P., Palo, H., Rimpiläinen, O., Rintala, A., Ruotsalo, P. & Särkiö, P. 2005. Hautaustoimen käsikirja. Helsinki: Edita.

Alanko, P. & Kahila, P. 2001. Luonnonmukainen puutarha. 2. p. Helsinki: Tammi.

Alanko, P. 2003. Perennat - 150 kotipihaan monivuotista kukkaa. Helsinki: Tammi.

Alanko, P. 2007. Perennat. Helsinki: Tammi.

Forsblom, J. 1998. Perennoista parhaat – 101 monivuotista kukkaa. Kotipuutarha-lehden julkaisu. Helsinki: Edita.

Forsblom, J. 2004. Puutarhan perennat. Kotipuutarha-lehden julkaisu. Puutarhaliiton julkaisu nro. 327. Helsinki: Puutarhaliitto.

Hautaustoimilaki. 2003. Viitattu 8.3.2013. FINLEX. Valtion säädöstietopankki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>

Helsingin seurakuntayhtymä. 2013. Hoitohinnastot. Viitattu 25.4.2013. http://www.helsinginseurakunnat.fi/material/attachments/keskusrekisteri/hautapalvelut/5yy2005ws/Hoitohinnasto_2013.pdf

Hietämäki, T. 2001. Hautausmaat ja puistot. Teoksessa: Heinola, A. (toim.). Suntion käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Iitin seurakunta. 2013. Kesähoitohinnasto 2013. Viitattu 25.4.2013. http://iitinseurakunta.tehonetti.fi/index.php?group=00000135&mag_nr=7

Juhanoja, S. & Lukkala, R. 2008. Julkisten alueiden perennat. MTT:n selvityksiä 157. Viitattu 4.4.2013. www.mtt.fi/mtts/pdf/mtts157.pdf

Jyväskylän seurakunta. 2013. Hautojen hoito. Viitattu 25.4.2013. http://www.jyvaskylanseurakunta.fi/elaman_juhlat/hautaan-siunaaminen/hautojen_hoito/

Jämsän seurakunta. n.d. Hautojen hoito. Viitattu 25.4.2013. <http://www.jamsanseurakunta.fi/hautausmaat/hautojen-hoito.html>

Järvenpään seurakunta. 2013. Hautojen hoitomaksut. Viitattu 25.4.2013. <http://www.jarvenpaanseurakunta.fi/ep/tiedostot//2013-HautojenHoitomaksut.pdf>

Kirjalainen, A. 1937. Omaisteni viimeinen leposija. Marttaliiton kirjasia nro 14. Helsinki: Maalaiskuntien Liiton Kirjapaino.

Kirkkolaki. 1993. Viitattu 8.3.2013. FINLEX. Valtion säädöstietopankki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>

Kirkon ympäristödiplomien käsikirja. 2012. Suomen ev.lut. kirkon kirkko-
hallituksen julkaisuja 2012:1. Viitattu 4.4.2013.
[http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/FE7B9AB5E16C67D8C22578680029A4E0/\\$FILE/KH_diplomik%20E4sikirja_taitto_11%203.pdf](http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/FE7B9AB5E16C67D8C22578680029A4E0/$FILE/KH_diplomik%20E4sikirja_taitto_11%203.pdf)

Knapas, M.T. 2005. Vanhat hautausmaat - monien muistojen puistot.
Suomen kotiseutuliiton julkaisuja A:11. Viitattu 4.4.2013.
http://www.rakennusperinto.fi/rakennusperintomme/artikkelit/fi_FI/hautausmaat/

Kukkainfo. n.d. Verenpisaran lajitiedot. Viitattu 1.4.2013.
http://www.kukkainfo.fi/?plant_id=161&category=&kirjain=V&id=33

Luontoportti. 2013. Kielon lajitiedot. Viitattu 7.3.2013.
<http://www.luontoportti.com/suomi/fi/kukkakasvit/kielo>

Lännenpää, A. 1936. Talven kestäviä monivuotisia kukkakasveja. Teok-
sessa Hautausmaiden Ystävät ry (toim.) Hautausmaiden käsikirja. Helsin-
ki: WSOY, 76.

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta. 2012. Haudan hoito. Viitattu
25.4.2013.
<http://mikkelintuomiokirkkoseurakunta.fi/fi-FI/yhteiset/kirkonherranvirasto/haudanhoito>

Niini, K. 18.3.2013. Kysymyksiä opinnäytetyöstä. Vastaanottaja Kaisa
Mantere. Sähköpostiviesti. Viitattu 9.4.2013.

Nurmi, L. 2005. Vähäänkin valoon tyytyvät. Kodin Pellervo. Viitattu
27.3.2013.
http://www.pellervo.fi/pellervo/kp6_05/vahavalo.htm

Nurmijärven seurakunta. n.d. Kohti luonnonmukaisempaa hautausmaan
hoitoa. Viitattu 25.4.2013.
<http://www.nurmijarvenseurakunta.fi/156-perennahoito>

Ojanen, E. 1999. Ristin tiellä 750 vuotta – Hattulan seurakunnan historia.
Hämeenlinna: Karisto.

Paimion seurakunta. 2013. Haudanhoitomaksut. Viitattu 25.4.2013.
<http://www.paimionseurakunta.fi/125-haudanhoitomaksut>

Pirilän kukkatalo. 2010. Uudenguineanliisan tuotetiedot. Viitattu 7.5.2013.
http://www.kukkatalo.fi/tuoteluettelo/viewProduct?product_id=6

Pirkkalan seurakunta. 2013. Haudanhoitosopimus. Viitattu 25.4.2013.
<http://www.pirkkalanseurakunta.fi/haudanhoitosopimus>

Perennapuutarha Pöntinen. 2011. Kääpiötähkätädykkeen tuotetiedot. Viitattu 8.5.2013.

<http://www.perennapuutarha.fi/tuotteet.html?id=6/35>

Renqvist, V. 2012. Espoon Seurakuntayhtymän yksittäisten hautojen hoidosta perittävien maksujen kustannusvastaavuuden selvittäminen. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Rovaniemen seurakunta. n.d. Hautainhoitorahasto. Viitattu 25.4.2013.

<http://www.rovaniemenseurakunta.fi/hautausoimi/hautainhoitorahasto/>

Suonenjoen seurakunta. 2013. Hinnastot. Viitattu 25.4.2013.

<http://www.suonenjoenseurakunta.fi/ajankohtaista/hinnastot>

Särkkä, J. & Ukonaho, E. H. 1998. Pohjolan perennat – monivuotisten kukkien ominaisuudet ja käyttö. Vihanti: Laatupaino.

Särkän perennataimisto. n.d. Viitattu 8.3.2013.

http://www.sarkanperennataimisto.fi/kuvat/Geranium_sanguineum_Hempukka.htm

Tuominen, K. & Niemi, O. 2012. Maanpeitekasvit – luo vihreä pihapiiri. Helsinki: Minerva.

Tossavainen, A. 2003. Perennat stadin puistoissa – Selvitys kahdestatoista Helsingin kaupungin rakennusviraston 1990-luvun jälkeen rakennuttamasta perennaryhmästä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Terolan taimitarhan kotisivut. 2013. Viitattu 8.5.2013.

<http://www.terola.fi/>

Terolan taimitarhan hinnasto. 2013. Viitattu 8.3.2013.

<http://www.terola.fi/pages/HINNASTOT/3396>

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä. n.d. Perennahoito on kestävä kehitystä hautausmailla. Viitattu 25.4.2013.

https://www.turunseurakunnat.fi/portal/fi/haista_hautajaisiin/hautaus/hautojen_perennahoito/

Varkauden seurakunta. 2013. Haudan hoito. Viitattu 25.4.2013.

<http://www.varkaudenseurakunta.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010243>

Viheralueiden hoito VHT '05. 2005. Eskolainen, M. (toim.). Viherympäristöliiton julkaisu 32. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

Viherammattilaisen perennakäsikirja. 2006. Tossavainen, A (toim.). Viherympäristöliiton julkaisu 34. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

Wegelius, S. 11.5.2011. Opinnäytetyö perennojen käytöstä hautausmaalla. Vastaanottaja: Kaisa Mantere. Sähköpostiviesti. Viitattu 24.4.2013.

Haastattelut:

Niini, K. 2013. Seurakuntapuutarhuri. Hattulan seurakunta. Haastattelu 14.3.2013.

KIRKKONEUVOSTON PÖYTÄKIRJA

HATTULAN SEURAKUNTA KIRKKONEUVOSTO

PÖYTÄKIRJAN OTE

Kokous N:o 5 - 2011
Aika 18.05.2011 kello 18.30 – 20.35
Paikka Virastotalo

60 §

Perennahoitojen käyttöönotto hautojen hoitomuotona

Perennahoidon käyttöönotolla on tarkoitus tarjota tilaajalle vaihtoehto perinteisen kesäkukkahoidon rinnalle. Perennahoidon etuja on myös hoidon helpottuminen myöhempinä vuosina, mahdolliset alemmat kustannukset, monipuolisuus ja ekologisuus. Perennoja ei tarvitse vaihtaa joka kevät, hoitokustannukset ja -aika pienentyvät. Perennoiden käyttö vähentää myös syksyisin syntyvän kasvijätteen määrää.

Perennahoitojen kehittäminen edellyttää hautausmaalle sopivien kasvien selvittämistä sekä kokemusten keräämistä seurakunnilta, joissa kyseinen hoitomuoto on jo käytössä. Hoitomuodon hinnoittelun perustaksi tehdään tarvittavat kustannuslaskelmat. Perennahoidon voi tilata viideksi vuodeksi kerrallaan. Hortonomiopiskolija Kaisa Mantere tekee opinnäytetyötä perennahoidoista Hattulan seurakunnassa. LIITE NO 1.

Hoitomuodon tunnetuksi tekemistä varten on tarkoitus tehdä muutamalle seurakunnan hoidossa olevalle haudalle ns. malliperennaistutukset. Kasvupaikan valo-olosuhteiden mukaan haudat ryhmitellään kolmeen ryhmään; aurinkoinen, puolivarjo ja varjo, myös hiekka- ja nurmipintaiset haudat huomioidaan malliperennaistutuksissa. Perennahoitomuoto otetaan käyttöön kesän 2012 hoitokauden alkaessa ja hoidon hinnoittelusta päätetään myöhemmin.

Mallihaudoiksi esitetään seuraavia hautoja, jotka kaikki sijaitsevat Hattulan hautausmaalla.

varjoinen hauta: Lehtinen Artturi, Westerlund Johan ja Sahi Lauri
puolivarjoinen hauta: Karen Charlotta, Sulin Benjam ja Salo Sauli, Liisa, Otto, Anna
aurinkoinen hauta: Puontila Elias, Lilius Fredrik ja Laurell Alma, August, Henrik

ESITYS (tp):

Kirkkoneuvosto hyväksyy perennahoitomuodon käyttöönoton vaihtoehtona perinteiselle kesäkukkahoidolle ja päättää malli-istutushaudoiksi yllä mainitut haudat.

PÄÄTÖS:

Kirkkoneuvosto hyväksyi päätösesityksen yksimielisesti.

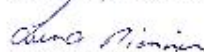
68 §

Valitusosoitus

Annetaan valitusosoitus.

Laillisessa järjestyksessä syntyneestä päätöksestä tehdyn pöytäkirjanottoen oikeaksi todistaa

Parolassa, 20.05.2011

Leena Nieminen

taluspäällikkö

PERENNAHOITOA TARJOAVAT SEURAKUNNAT

Perennahoitoa tarjoavat seurakunnat	Perennahoitoon tarjotut kukat		
Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä	aurinkoon Verikurjenpolvi - Geranium sanguineum `Max Frei` Komeamaksaruoho - Sedum `Herbstfreude` (syn. `Autumn Joy`) Pääskynmaksaruoho - Sedum kamschaticum var. ellacombianum	puolivarjoon Komeakuunilja - Hosta `Francee` (Fortunei -ryhmä) Kruunukuunilja - Hosta `Golden Tiara` (Nakaina -ryhmä) Hosta `Stiletto`	varjoon Lehtotaponlehti - Asarum europaeum Varjoyrtti - Pachysandra terminalis
Nurmijärven seurakunta	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		
Varkauden seurakunta	kuunilja tai pikkusydän		
Pirkkalan seurakunta	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		
Jämsän seurakunta	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		
Jyväskylän seurakunta	aurinkoon Kesäpikkusydän - Dicentra formosa		varjoon Hosta- suku
Mikkelin seurakunta	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		
Suonenjoen seurakunta	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		
Rovaniemen seurakunta	Kesäpikkusydän -Dicentra formosa		
Iitin seurakunta	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		
Järvenpään seurakunta	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		
Paimion seurakunta	aurinkoon Kesäpikkusydän - Dicentra formosa Turkestaninmaksaruoho - Sedum ewersii	puolivarjoon Raitakuunilja - Hosta sieboldii Kevätkaikhonkukka - Omphalodes verna	varjoon Tarhavarjohiippa - Epimedium rubrum Varjoyrtti - Pachysandra terminalis
Helsingin seurakuntayhtymä	ei tiedossa, seurakuntapuutarhuri päättää		

HOITOHINNASTO 2013

Maksut ja korvaukset 2013

HAUTOJEN HOITO		Reunakivellinen tai hiekkahauta	
Kesähoitomaksut:		Kesähoitomaksut:	
1 paikka	88	1 paikka	97
2 paikkaa	116	2 paikkaa	128
3 paikkaa	143	3 paikkaa	158
4 paikkaa	158	4 paikkaa	174
5 paikkaa	174	5 paikkaa	192
6-8 paikkaa	195	6-8 paikkaa	215
Kastelu ja hoito:		Kastelu ja hoito:	
1 paikka	81	1 paikka	90
2 paikkaa	104	2 paikkaa	115
3 paikkaa	127	3 paikkaa	140
4 paikkaa	140	4 paikkaa	154
5 paikkaa	167	5 paikkaa	184
Kasteluhoito:			
1-3 paikkaa	59		
seuraavat paikat	9		

Kukkien määrä: Hautapaikkojen määrä lisättyinä yhdellä kukalla

Haudan peruskunnostus

Peruskunnostusmaksu peritään, jos hauta ei ole ollut edellisenä vuonna srk:n hoidossa tai hoitomuotoa muutetaan (ruohohaudasta hiekkahaudaksi tai päinvastoin). Työstä peritään kahden tunnin työveloitus.

Lisäpalvelut: (sis. alv 24 %)

Lisäkukka	11
Kukkamaan perustaminen	27
Hiekan lisäys / kottikärry	14
Kukkien istutuspalvelu	47 + kukat

Nurmikenttäalueella peritään kukkapenkin kunnostus ensimmäisenä hoitovuonna.

Monivuotiset hoidot, 5 hoitokautta

Monivuotisina kukkina tarjoamme jalokuunilijaa, varjojrttiä ja maksaruohoa.

Monivuotisten kukkien istutus 47 /kukkapesä

- kertamaksu

sis. kukkapesän ja 3 kpl monivuotista kukkaa, kukkapesän kunnostuksen, lannoituksen

Lisäkukat 5,20 /kpl

Monivuotisten kukkien hoito yhtenäisellä nurmi- ja uurnahaudalla.

kaikki haudat, viisi hoitokautta 201

Monivuotisten kukkien hoito reunakivihaudoilla

sisältää hiekka/nurmipinnan hoidon, viisi hoitokautta

1 hautapaikka	340
2 hautapaikkaa	478
3 hautapaikkaa	612
4 hautapaikkaa	750
5 hautapaikkaa	884
6-8 hautapaikkaa	1018

Monivuotisten kukkien pitkäaikaishoito sisältää

- keväällä kukkapesän siistimisen

- kukkapesän mullan lisäyksen tarvittaessa

- vuosittaisen lannoituksen

- kastelun

- rikkakasvien kitkemisen

- reunakivihaudoilla hiekkapinnan hoidon ja siistimisen

- kukkapesään ei saa istuttaa syksyllä kanervia, koska monivuotisen kasvin juuri vaurioituu